

તત્વચિંતન અને સમ્યક્દર્શન

સુરેશ શાહ

Philosophy & Enlightenment

Suresh Shah

**પશ્ચિમી અને ભારતીય તત્ત્વચિંતન
જૈન ધર્મના મુખ્ય સિદ્ધાંત
કૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચન્દ્ર કૃત
આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રનો અંગ્રેજીમાં
અનુવાદ
સુરેશ શાહ**

**WESTERN & INDIAN PHILOSOPHY
Principles of Jainism
Translation of Atmasiddhi Shashtra
written by:
Krupaludev Shrimad Rajchandra**

Suresh Shah

તત્ત્વચિંતન અને સમ્યગદર્શન
સુરેશ શાહ

Philosophy & Enlightenment
Suresh Shah

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૨૦૧૪

પ્રકાશક અને પ્રાપ્તિ સ્થાન :

સુરેશ વિનાયક શાહ
૮-એ, સોનાવાલા બિલ્ડિંગ,
બ્લોક નં. ૬, સ્લેટર રોડ,
મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૦૭.
મોબાઈલ: ૯૧૬૭૭૮૨૮૮૪

Publisher & Availability

Suresh Vinayak Shah
8-A, Sonawala Bldg.,
Block No. 6, Sleater Rd.,
Mumbai - 400 007.
Mob.: 9167782884

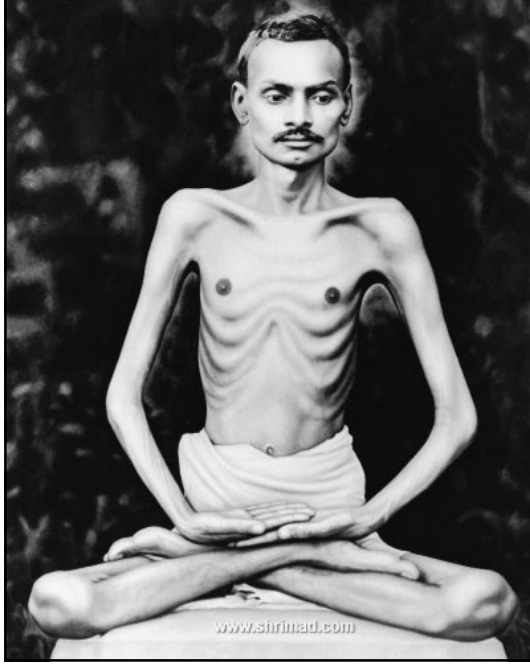
મુદ્રક :

સિદ્ધિવિનાયક પ્રિન્ટર્સ
૧૫/૧૭, કેમ્બે હાઉસ,
ખેતવાડી ૧૨મી ગલી, મુંબઈ - ૪.
ફોન : ૯૩૨૩૧૦૮૫૨૮,
૯૩૨૪૮૩૭૭૨૪

Printers :

Siddhivinayak Printers
15/17, Cambey House,
12th Khetwadi Lane,
Mumbai - 400 004.
Mobile : 9323108528

અર્પણ

સદ્ગુરુ કૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રને...

**Dedicated to
Sadguru Krupaludev Shrimad Rajchandra**

પ્રસ્તાવના

મુંબઈ યુનિવર્સિટીમાં તત્ત્વચિંતન ઉપર પ્રાધ્યાપકોએ જે પ્રવચન આપેલા એની મેં નોંધ કરી હતી. ખૂબ સંક્ષિપ્તમાં પશ્ચિમની અને ભારતીય ફિલોસોફી (તત્ત્વચિંતન)ની માહિતી આપી હતી. અંગ્રેજીમાં આપેલી વિગતને ગુજરાતીમાં મારી સમજણ પ્રમાણે લખી છે. આશા છે કે વાંચનારને મારો પ્રયાસ, વિષયની જાણકારી આપશે.

સદ્ગુરુ કૃપાળુદેવ શ્રીમદ રાજચંદ્રે મહાત્મા ગાંધીજીના જીવનમાં અધ્યાત્મ માટે ઉંડી છાપ પાડી હતી અને એમનાં વચનામૃત તથા એમણે રચેલ ‘આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર’ નો મેં અભ્યાસ કર્યો છે. શ્રીમદ રાજચંદ્રે લખેલી આત્મસિદ્ધિનું મેં અંગ્રેજીમાં અનુવાદન સરળ ભાષામાં કર્યું છે. એનાથી અંગ્રેજી વાંચનારને આધ્યાત્મિક લાભ થશે એવી આશા છે. તત્ત્વચિંતનની સમજણ સાથે જેન ધર્મના મૂળભુત સિદ્ધાંતને પણ આમાં આવરી લેવાની મેં કોશિશ કરી છે.

મારા લખાણથી વાંચનારને કંઈપણ દુઃખ થાય અથવા તો શાસ્ત્રની કંઈ પણ વિરાધના થઈ હોય તો, સર્વને મિત્ર છામી દુઃકકડમ કહી ખમાવું છું.

તા. ૧૭-૯-૨૦૧૪

સુરેશ શાહ
મુંબઈ

PREFACE

I had prepared notes on Indian and Western philosophy during the lectures arranged by the Mumbai University. The brief information covered basic knowledge of Western and Indian philosophy. The English version of my notes are translated in Gujarati according to my experience on the subject.

Mahatma Gandhiji was impressed by spiritual views of Sadguru Krupaludev Shrimad Rajchandra. I have done study on his Vachnamrut and Atmasiddhi Shashtra. Therefore I took opportunity to translate Atmasiddhi in English. I hope the translation will be appreciated by the reader. Also I thought to share more about basic knowledge of Jainism as it was not covered during the lectures.

If the reader is hurt by my views and, if it is not according to Shashtra, then I request you to please pardon me.

17 september 2014.
Mumbai.

Suresh shah

આભાર

મારા સર્વ સત્સંગી મિત્રો જેમણે મને તત્ત્વચિંતન તથા સદ્ગુરુ કૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચન્દ્રનાં વચનામૃત માટે સાચી પ્રેરણા આપી તેમનો હૃદયપૂર્વક આભાર.

મારાં માતા-પિતાએ જીવનમાં સત્ય સ્વીકારવા સંસ્કાર આપ્યા અને સદ્ગુરુની આજ્ઞામાં રહેવા માટે હિંમત આપી એ તેમનો મારા પર અથાગ ઉપકાર છે.

એક વાર સદ્ગુરુનો દઢ નિશ્ચય થયો એ પછી કૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચન્દ્રની કૃપા મારા પર વરસતી રહી છે. મારી આધ્યાત્મિક સાધનાની સમજણ માટે સદ્ગુરુને સર્વોત્કૃષ્ટ ભક્તિથી નમસ્કાર.

ડૉ. ટી. સી. રોય જેમણે તત્ત્વચિંતન વિચારધારા લખવા માટે મને પ્રેરણા આપી તે માટે હું તેમનો આભારી છું.

સિદ્ધિવિનાયક પ્રિન્ટર્સના મારા સ્નેહી શ્રી ભરતભાઈ પટેલ તથા શ્રીમતી દર્શનાબેન પટેલ જેમણે આ પુસ્તક માટે અપૂર્વ સાથ આપ્યો એ માટે હૃદયપૂર્વક એમનો આભાર.

છેલ્લે આ કામ માટે પ્રોત્સાહન આપવા માટે હું મારી પત્ની રંજન અને કુટુંબીજનોનો આભાર માનું છું. મારી દીકરી હેમાલી તથા પૌત્રી વિદ્યા માટે પ્રેમ લાગણી દર્શાવતા આનંદ અનુભવું છું.

તા. ૧૭-૯-૨૦૧૪

સુરેશ શાહ
મુંબઈ

ACKNOWLEDGEMENT

I am very grateful to all my friends who guided me to think in the right direction in the spiritual discussions.

My parents always gave me freedom to accept the truth and gave me courage to obey sadguru's teachings in order to reach my goal.

Once I started following thoughts of Sadguru Krupaludev Shrimad Rajchandra, with grace of guru my clarity on spiritual understanding became like dream come true. This is because at every stage guru never left me alone.

I am grateful to Dr T. C. Roy, for inspiring me to write notes, on Indian and Western philosophy. He is also author of few spiritual books.

I am very happy that my friend and printer Mr. Bharat Patel and Mrs. Darshana patel took pain to print the book as per my requirement and for a very nice meaningful attractive cover page.

Lastly I thank my wife Ranjan and family who gave me strength to publish the book. I would like to express love for my daughter Hemali and grand daughter Vidhi.

17 SEPTEMBER 2014.

SURESH SHAH
MUMBAI

અનુક્રમણિકા

પ્રકરણ - ૧	
પશ્ચિમનું તત્ત્વચિંતન	૧૦
પ્રકરણ - ૨	
મારા વિચાર	૧૬
ભારતીય તત્ત્વચિંતન	
પ્રકરણ - ૩	
જૈન ધર્મના સિદ્ધાંત	૨૬
પ્રકરણ - ૪	
આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર	૩૬
અ) મતાર્થી લક્ષણ	૪૦
બ) મુમુક્ષુ લક્ષણ	૪૪
ક) છ પદ	૪૬
ડ) છ પદના શિષ્ય-ગુરુના સવાલ-જવાબ	૪૬
ચ) શિષ્ય બોધબીજ પ્રાપ્તિ	૬૪
છ) ઉપસંહાર	૬૬
જ) પરમાત્માનો સંદેશ	૭૦

CONTENTS

	PAGE
CHAPTER 1	
WESTERN PHILOSOPHY.	11
 CHAPTER 2	
MY OBSERVATION.	17
 INDIAN PHILOSOPHY.	
 CHAPTER 3	
PRINCIPLES OF JANISM.	27
 CHAPTER 4	
TRANSLATION OF ATMASIDDHI.	37
A) EGOISTIC PERSON.	41
B) SPIRITUAL PERSON.	45
C) SIX PRINCIPLES.	47
D) QUESTIONS AND ANSWERS.	47
E) COMMENTS BY DISCIPLE.	65
F) ACCEPTANCE OF ENLIGHTENED GURU.	67
G) CONCLUSION.	71

ભારતીય તથા પશ્ચિમના તત્ત્વચિંતન ઉપર મારી વિચારધારા

ફિલોસ એટલે પ્રેમ અને સોફોસ એટલે જ્ઞાન. ખુબ જ ઉંડાણપૂર્વક, તર્કની સહાયથી, વિવેક અને વિનય સાથે વિચારેલાં વચનો, સુત્રો જે શંકાનું સમાધાન કરે છે તે તત્ત્વચિંતન (ફિલોસોફી) છે. સત્ય જાણવું એ વિવેક છે. તત્ત્વચિંતન એ સત્ય જાણવાનું વિજ્ઞાન તથા પ્રાપ્તિસ્થાન છે. પ્રામાણિક સત્ય ધર્મની (મેટાફિઝિક્સ) જાણકારી ૧) પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ ૨) અનુમાન ૩) શબ્દ ૪) ઉપનામના આધારે મળે છે. એનો પાયો તે સત્ય વચનથી જ્ઞાનની ધારણા, તર્કશક્તિથી જાણવું, અને શુદ્ધ ચેતના છે.

પશ્ચિમની ફિલોસોફી :-

એની શરૂઆત ગ્રીસ દેશમાંથી થયેલી. મીલેટસ જે એક ગામનું નામ છે ત્યાંથી મીલેશીયન નામે ફિલોસોફર થઈ ગયા. “આર્ય” એટલે અંતિમ સત્યની શરૂઆત એમ એમનું માનવું હતું. થેલીસ, અંતિમ સત્ય પાણી, એનેક્સમેન્ડરે પુદ્ગલ અને એક્સીમેનીસે હવા છે એવું મીલેશયન તત્ત્વચિંતકે કહેલું.

ત્યારબાદ આવેલા યુગમાં જગતના પ્રખ્યાત તત્ત્વચિંતક જેવા કે સોક્રેટીસ, પ્લેટો, એરીસ્ટોટલ, ડેકાર્ટીસ, સ્પીનોઝા, લાયબ્રેટીસ, કોપરનીક્સ, ઇમ્બેન્યુઅલ કાન્ત અને ડેવિડ હ્યુમ થઈ ગયા.

સોક્રેટીસ : એનું કહેવું હતું કે દરેક શંકા માટે પ્રથમ પ્રશ્ન પૂછવો. આ વાત તે વખતના સમાજને ગમી નહીં કારણકે સોક્રેટીસ જુવાન પ્રજાને ઉઘે રસ્તે ચડાવે છે એવું સમાજને લાગ્યું અને એ અરસામાં ઝેર આપવાથી સોક્રેટીસનું મૃત્યુ થયું.

MY NOTES ON INDIAN AND WESTERN PHILOSOPHY

Philos means love (intellectual) and sophos means wisdom. Philosophy is systematic articulation of wisdom supported by logical arguments.

Ultimately everyone wants to know reality, being wisdom of thought. Satya darshan is Tatvagyan.

Philosophy is the mother of all science. It is based on metaphysics, ethics, perceptions and consciousness. Metaphysics is the knowledge of the truth, perception is knowledge given through senses, ethics is ethologic being logic of science, consciousness is from mind.

Western Philosophy:

It originated from Greece. The name of the city being Miletus, the philosophers from this city were called Milesians. "Archie" means ultimate reality. Thales said it is water, Anaximander said it is boundless matter, Anaximenes said it is air(space).

Then came the classical philosophers. Socrates, Plato, Aristotle, Heraclitus, Descartes, Spinoza, Leibniz, Copernicus, Emmanuel Kant, and David Hume.

Socrates: He said question why? must be asked for everything. The society did not like youth becoming corrupt with idea and Socrates was not accepted in the society. Socrates was poisoned and died during this time.

પ્લેટો :- એમના ગુરુ સોક્રેટીસ હતા. એણે કહ્યું કે બે પ્રકારનાં જગત છે. વિચારોની ઘટમાળનું જે જગત છે તે સાચું છે અને વ્યવહારિક જગત તે જુદું છે. એણે કહ્યું કે પ્રામાણિક વચન, તેનું જ્ઞાન, તે પ્રામાણિક સત્ય અને અનુભવના આધારે હોય છે. પ્રામાણિક વચન તે આખા જગતમાં એક જ પ્રકારે સમજાય છે. મનુષ્યના વિચાર એક હોઈ શકે પણ અનુભવ એક ન હોય. જ્ઞાન પ્રાપ્તિ વિચારની શંકાના આધારે હોય છે.

એરીસ્ટોટલ :- એમણે કહ્યું કે વિચારો તો આ વ્યવહારિક જગતનું અંગ છે, પણ સત્ય તે અંતિમ હોવાપણું છે.

હીરેક્લીટીસ :- એમણે કહ્યું કે બધું ક્ષણિક છે. જે બોધ માન્યતા પ્રમાણે છે.

કેકોરસીટ :- એમણે કહ્યું કે સત્ય વિચારમાં પણ શંકાને સ્થાન હોવું જોઈએ, પણ શંકા દઢ થયેલી સમજણને ફેરવી નાખે કે સમજણનો નાશ કરે એવી ન હોવી જોઈએ. જ્ઞાનનો પાયો ન તૂટે એવો મજબૂત હોવો જોઈએ.

હું અને મારા વિચારો તેનાં ઊંડાણમાંથી આધ્યાત્મિક વિચાર પ્રગટ થઈ શકે છે. ભગવાન તે અંતિમ સત્ય છે. તે પ્રામાણિક સત્ય છે. એક વિચાર બીજા વિચારથી જુદો જ હોય છે. એણે કહ્યું કે જડ અને બુદ્ધિ બે જુદાં પ્રમાણ છે.

તે વખતના ફિલોસોફરો એમ માનતા હતા કે પ્રામાણિક વિચાર, પ્રાપ્ત થયેલા જ્ઞાનને આધારે પ્રામાણિક તર્ક અને શંકાના આધારે આવેલી સત્યની સમજણ તે આખા જગતમાં ચોક્કસ પાયાનું સ્થાન ધરાવે છે.

સ્પીનોઝા: એમણે કહ્યું કે પ્રામાણિક સત્યવિચાર તે જુદા જુદા નયને આધારે સમજાવી શકાય છે, એ ઈશ્વરની પ્રેરણા છે. એણે કહ્યું કે જડ અને બુદ્ધિ એક જ પ્રમાણ છે અને ડેકાર્ટીસની માન્યતાનું ખંડન કર્યું.

લાયબેટીસ: એમણે કહ્યું કે પ્રામાણિક સત્ય વિચાર જગતમાં બદલાતી જુદી જુદી દિશાઓની વિચારમાળાની એકતાનું પ્રતિક છે. જે પહેલેથી જ પ્રગટ હતું. કોઈપણ વિચાર કે યોજના એકબીજાથી વિરુદ્ધ નથી પણ પૂરક છે. બધા આત્મા સરખા છે પણ પોતાના વિચારના આધારે તેનું ચોક્કસ સ્થાન છે.

Plato: He said ideas are above physical world. Idea can be common in the human mind, but experience can not be common. Reasoning ideas are objects of knowledge. There are two worlds namely the ideal world and the real/ physical world. Ideal world is true and physical world is replica.

Aristotle: He said idea exists in physical world, and realism being ultimate truth.

Heraclitus: Like Buddhists, he said everything is momentary.

De'scartes: He said one must have doubt but it should not be destructive, it should be constructive. Knowledge should be unshakable and should have rock bottom certainty.

I think——— therefore I am, in this process— one gets innate ideas(in born) finally manifested in knowledge. God is the result of rational thinking. Relation between one and other idea can not described. De'scartes was for dualism of matter and mind.

Rationalism: This is the knowledge through the rationality or reason. This development was in the 16th century. Objectivity and certainty became the criteria of truth.

Spinoza: He discarded De'scartes dualism and said universal truth can be explained in various ways, called pantheism (all is God).

Leibnitz: He said it is pre-established harmony relating to the diversified world. No idea are contradictory, all the souls are similar and self sufficient. The world is of monads.

ઈમ્પીરીસીઝમ: ઈમ્પીરીસીઝમ તે પ્રત્યક્ષ અનુભવનું જ્ઞાન જે ઇન્દ્રિયોના આધારે છે, જ્યારે પ્રામાણિક સત્ય તે પ્રમાણિક તર્કના આધારે અને વિચારને કારણે ઉદ્ભવેલું હોય છે.

હું કેવી રીતે જ્ઞાન પામી શકું ? જ્ઞાનની ક્ષમતા શું છે? જ્ઞાનની હદ ક્યાં છે? તે માટે લેખક ૧) જોન લોક ૨) જોર્જ બર્કલી ૩) ડેવીડ યુમને વાંચો.

કોપરનીક્સ: એમણે કહ્યું કે વિષય અને તેનો કર્તા, તેના સંબંધ, તેનો પ્રામાણિક વિચાર, અનુભવ સાથે કે અનુભવ વગર થઈ શકે. ઇમેન્યુઅલ કાન્ત માટે એ વિચાર ક્રાંતિકારી હતો.

ઈમેન્યુઅલ કાન્ત :- ૧૭૮૪ થી ૧૮૦૪ આ એક ક્રાંતિકારી ફિલોસોફર હતો. જેણે નવી સમજણ દુનિયાને આપી. એણે કહ્યું કે જ્ઞાનની હદ તે પ્રામાણિક સમજણ, પ્રામાણિક વિચાર છે. સમજણનાં આધારે વિચારનો મજબુત પાયો છે. સમજણ વગરનો વિચાર અંધારામાં રચળવા બરાબર છે.

કાન્તે કહ્યું કે દરેક ક્ષણે બદલાતા જગતની વિવિધતામાં અધ્યાત્મિક એકતાનો પ્રામાણિક વિચાર, તેની સમજણ, તેનો સંભવ તે આવેલા વિચારોની દિશાને ધ્યાનમાં, લક્ષમાં, કાબુમાં રાખી અને અણસમજણનાં વિચારથી દૂર રહી શકે છે. એમણે -

- ૧) સમજણનું બંધારણ બનાવ્યું.
- ૨) વિષય અને તેનો કર્તા સાથે સંબંધ.
- ૩) સમય અને તેનો વિચાર સાથે અવકાશ.

૪) ૧૨ જુદી જુદી વિચાર દિશાઓ માટે વિચારોના બંધારણની વ્યવસ્થા કરી.

ડેવીડ યુમ : એમણે કહ્યું કે કથનનાં બે પ્રમાણ હોય છે. પહેલું પ્રમાણ પૂરવાર થઈ શકે અને બીજું પ્રમાણ અલંકારિક હોય છે. જેમ $૨ + ૨ = ૪$ અને ખમીસ કાળું છે. કાન્તે કહ્યું કે કથનનાં બે પ્રમાણની બે જુદી દ્રષ્ટિ હોઈ શકે. એવું સ્પષ્ટ એક અનુભવ સાથે હોય, બીજામાં અનુભવના આધારની જરૂર નથી.

Empiricism Philosophy says experience gives knowledge. Empiricism is based on sense of experience being source of knowledge. While in the rationalism the reason is the source of knowledge.

1) How do I gain the knowledge? 2) What is the nature of the proportional knowledge? 3) What are the limits of any knowledge? For this refer to author as follows: John lock, George Berkley, David Hume.

Copernicus: His revolution inspired Kant to start with the subject instead of the object.

Emmanuel Kant (1784-1804) He brought big change in the philosophy. Kant defined limits of the knowledge, that is pure perception.

Concepts without percepts are empty and percepts without concepts are blind.

Kant Gave

- 1) Structure Of The Understanding
- 2) Subject And Relation.
- 3) Ideas Of Intuition Space/Time,
- 4) 12 Categories Of Understanding Ideas Of Reason.
- 5) Transcendental Unity Of A Perception, Regulative Ideas.

David Hume Said all the Statements has to be Analytical or Synthetic.

In Analytical Predicate is contained in the subject. In Synthetic Predicate does not contain in the subject. Like $2+2=4$ is Analytical and Dress is Black Is Synthetic.

Kant believed that there is another Category apart from analytical And synthetic. A priori statement is independent of the experience and a posteriori statement is dependent on experience.

મારા વિચાર :-

પશ્ચિમના તત્ત્વચિંતકો તેમની માન્યતામાં પ્રામાણિક તર્ક વિચાર ધરાવે છે. ભગવાન હોવાનું પ્રમાણિક સત્ય પણ માને છે. પણ આત્મા અંતિમ સત્ય છે એમ માનતા નથી.

ક્રિશ્ચિયન અને ઈસ્લામ ધર્મ પુર્નજન્મમાં માનતા નથી. એટલે મૃત્યુ પછી ભગવાન એ આત્માનો ન્યાય કરે છે એમ માને છે.

ભારતીય તત્ત્વચિંતક દેહ અને આત્મા જુદા જુદા તત્ત્વ છે એમ માને છે. સદ્ગુરુ પોતાના અનુભવને આધારે જ્ઞાન ઉપદેશો છે જેને પછી સૂત્રના આધારે સમજાવેલું છે.

ભારતીય ફિલોસોફી

ભારતીય ફિલોસોફીની શરૂઆત વેદથી થઈ છે. પહેલા તો ભાષાજ્ઞાનની ખોટને લીધે ઉપદેશ/શાસ્ત્રો કંઠસ્થ હતાં પછી બદલાતાં યુગમાં શાસ્ત્ર એ સૂત્રોની ભાષામાં લખાયા છે. સૂત્રોને વેદાન્ત કહેવામાં આવ્યાં કારણ કે વેદના અંતિમ ભાગને આવરી લેવામાં આવ્યા છે.

વેદાન્તના મુખ્ય ત્રણ અંગ છે, સાંસારિક સુખ, દૈહિક સુખ અને પારમાર્થિક સુખ (મોક્ષ, મુક્તિ) છે. આની સમજણ મુખ્યત્વે ક્રિયા-વિચાર-પરમાર્થમાંથી મળે છે જેને ધર્મ કહેવામાં આવતો.

જ્ઞાનના સંસ્કાર માતાપિતા, ગુરુ અને શાસ્ત્ર આપે છે.

ધર્મનાં મુખ્ય ચાર અંગ છે (૧) નીતિ નિયમ (૨) અર્થ (ધન મેળવવાનો પુરુષાર્થ) (૩) કામ (ઈચ્છા પૂર્ણ કરવાની તાલાવેલી) (૪) મોક્ષ એટલે દેહમાંથી આત્માની મુક્તિ છે. અર્થાત મુક્ત આત્માને ફરીથી કોઈ પણ યોનિના દેહમાં આવવું પડતું નથી.

ધર્મનાં ચાર અંગને સફળ કરવા જીવનને ચાર આશ્રમમાં ઉંમર પ્રમાણે વહેંચવામાં આવ્યું (૧) બ્રહ્મચર્ય (૨) ગૃહસ્થ (૩) વાનપ્રસ્થાન અને (૪) સન્યાસ. આ આશ્રમ લક્ષ પૂરો કરવા માટે રચાયા છે.

My Views:

One can observe that western philosophy is prominently rationalized logic. It also accepts the existence of God. It does not say ultimate reality is Atma (Soul).

Also Christianity and Islam do not believe in rebirth. Therefore when a human being dies God decides the Judgment Day according to his deed.

The Indian Philosophy believes in existence of Atma and Body. The knowledge is shared by guru through his experience and was spread orally. Later it was written in Sutra form.

Indian Philosophy.

Origin of Indian philosophy came from Veda. Vedanta is veda's knowledge in the form of Sutra. Formerly the scriptures were not written, After some time, the scriptures were made in the form of Sutras.

Three Basic Concepts of Veda are 1) Material is for getting pleasure, 2) Physical is to express sorrow and 3) Spiritual to get Moksha or Liberation.

One can get the knowledge from Parents, Guru or from Enlightened Guru.

Four Stages of Dharma are 1) To follow the Virtues, 2) Artha to earn for living, 3) Kam for ultimate desire. and 4) Moksha is for liberation.

Life is divided in four stages according to age.

- 1) Bramhacharya, 2) Gruhasthashram,
 - 3) Vanprasthashram and 4) Sansyasahram.
- to accomplish these goals.

પાંચ મૂળભૂત તત્વ :

૧) પૃથ્વી ૨) જળ ૩) વાયુ ૪) તેજ ૫) આકાશ છે.

સત્ની જાણકારી માટે નવ દર્શન છે, આમાં મુખ્યત્વે આસ્તિક અને નાસ્તિક ફિલોસોફીની સમજણ છે.

આસ્તિકમાં વેદાંત, પૂર્વ અને ઉત્તર મીમાંસા, વૈશીશક્ય, ન્યાય, સાંખ્ય અને યોગનો સમાવેશ છે.

નાસ્તિકમાં ચારવાક તથા પ્રામાણિક અથવા શ્રમિક બુદ્ધ અને જૈન ધર્મ છે.

વેદાન્ત : વેદને વેદાન્તમાં સુત્રબદ્ધ કરેલ છે. વેદાન્ત તે વેદનો સાર છે. વેદ, જીવ-સંસાર-ઈશ્વરનાં સંબંધનું જ્ઞાન આપે છે. એને ઉપનિષદ પણ કહેવામાં આવે છે. ઉપનિષદનો અર્થ ગુરુ શિષ્યને નજીક રાખી જ્ઞાન આપવાની પ્રવૃત્તિ કરે છે. બાદરાયણ અથવા વ્યાસજીએ લેખિત સૂત્રોઆખ્યાં. બ્રહ્મસૂત્ર, ઉપનિષદ અને ભગવદગીતાને પ્રસ્થાનત્રય કહેવામાં આવે છે.

જુદા જુદા આચાર્યોએ વેદાન્તને જુદી જુદી દૃષ્ટિથી સમજાવ્યા છે.

શંકરાચાર્ય : એમણે કહ્યું કે બ્રહ્મ સત્ય છે. જગત મિથ્યા છે. સર્વ નિયતિ (નિશ્ચિત) છે. બ્રહ્મ ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ અને લય પ્રમાણે ઉદ્ભવે છે. બ્રહ્મ અને પરમાત્મા એક જ છે. મનુષ્ય પરમાત્માનો જ અંશ છે. એટલે આત્મા છે. અજ્ઞાનદશામાં મનુષ્ય માયાને લીધે પોતાને જાણતો નથી, પણ એ પોતાનાં મૂળ સ્વરૂપને જાણી શકે છે. સાક્ષીભાવ થઈ શકે છે. એક આત્મા બીજા આત્માને રાગ, ક્રોધ, અને અજ્ઞાનના આધારે ઓળખે છે.

Five basic elements:

1) Earth 2) Water 3) Air 4) Fire 5) Space

Metaphysics is science of reality. We can get through pratkshya, anumana. Shabda, upmanu. Earthapathi, anuplabdhi. There are nine drashans mainly astik and nastik. (Orthodox and Heterodox.)

Astik accept Vedanta, purva and uttara mimamsa, vaishishika, nyaya, , sankhya, yoga.

Nastik covers charvaka and shramika buddha and jaina.

Vedanta is scripture in Upanishad. Upanishad means to sit near Guru and get knowledge. Vedanta is last part of Veda being quintessence of Veda (sar of the Veda). It teaches relation of Jiva- Sansara- Ishwara. Upanishad was given in sutra form by Badarayana or Vyasa, called as brahmasutra. Upanishad, Brahmasutra, **Bhagwatgeeta** together are called Prasthantraya.

Each acharya had different concept of vedanta.

Shankaracharya:

He said about more conceptual issues. Like Brahman is satya. Jagat is mithya. The word brahman was replaced by Atma to understand easily.

The Brahman was described as neti neti indicating the description of matter with utmost viveka.(discretion). The evaluation of brahman is in three stages called Utpatti, Sthiti and Laya.

We are ignorant in getting knowledge because of the existence of Maya. When Atma as Sakshi Purush (in witnessing condition) asks subjective question who am I? one can experience reality. Sakshibhava is immortal and any Atma can experience it.

સત્યાત્રય મિથ્યા ત્રણ પ્રકારે છે. ૧) પ્રતીભાષિક - દાખલા તરીકે સર્પને દોરડું માનવું, સોનું અને ઘરેણાં ૨) વ્યાવહારિક ૩) પારમાર્થિક તત્ત્વ પ્રત્યે વિવેક રાખી, જ્ઞાનની સાધનાથી આત્માનો મોક્ષ (મુક્તિ) થઈ શકે છે. આ જન્મમાં મુક્તિ મળી શકે છે. જીવનમુક્તિ મળે તો જીવન પછી કેવલ અજ્ઞેત પ્રાપ્ત થઈ શકે છે.

રામાનુજાચાર્ય : એમણે કહ્યું કે અજ્ઞેત એ વિશિષ્ટ છે. બ્રહ્મ પરમાત્મા એ આત્મા કરતા જુદી સત્તા હોવાથી જ્ઞેત છે. આત્મામાં વિશેષ ગુણ આવવાથી એને સગુણબ્રહ્મન કહેવાય. તેથી જગત મિથ્યા નથી. પરમાત્માની સત્તા છે.

શંકરાચાર્યએ જ્ઞાન અને જ્ઞાન સાધના ઉપર ભાર આપ્યો. રામાનુજાચાર્યએ ભક્તિ માટે પુષ્ટિમાર્ગ અને શરણાગતિ માટે પુરુષાર્થ કરવો એમ કહ્યું.

નીમ્બકાચાર્ય: તેઓ માનતા હતા કે જ્ઞેત બીજા જ્ઞેતથી સ્વરૂપથી જુદું છે.

માધવાચાર્ય: એ માનતા હતા કે વિષ્ણુની સત્તા તે અંતિમ સત્ય છે. ૧) એક જીવ - બીજો જીવ, ૨) એક જીવ અને જગત, ૩) એક જીવથી પરમાત્મા ૪) એક જગતથી બીજા જગત સાથે સરખામણી નથી.

વલ્લભાચાર્ય: એ શુદ્ધ અજ્ઞેતમાં અને ભાગવતપુરાણમાં માનતા હતા.

Satyatray mithya is in three states of existence -
1) Pratibhasika. Example to treat snake as rope, gold and ornaments etc. 2) Vyavaharic
3) Parmarthic

Nitya nitya is vastu vivek, rag, practice sadhna and have desire for mukti. (liberation).

Mukti is possible in this life, called jivan mukti and after life is videhi mukti or kevaladvaita.

Ramanujacharya believed advaita is vishishta dvaita. God is different from individual soul and Ramanujacharya believed in Saguna Brahman and jagat is real.

Shankaracharya is for gyana and Ramanujacharya is for bhakti, pushtimarg and sharnam.

Nimbakacharya believed in identity difference between one dvaita and another dvaita.

Madhavacharya believed Vishnu is ultimate. Difference is from jiva to jiva, jiva to jagat, jiva to God, from jagat to jagat and jagat to God.

Lastly **Vallabhacharya** believed in shuddha advaita and Bhagvat Puran..

પૂર્વ અને ઉત્તર મીમાંસા: એ વેદાંતમાં કહેલી ક્રિયાને અપનાવે છે. એક સૂત્ર ઉચ્ચાર તે ચમત્કારિક શક્તિ છે એમ માને છે.

વૈશીષ્ઠ્ય: એ સાત તત્ત્વમાં માને છે. ૧) દ્રવ્ય ૨) ગુણ ૩) ક્રિયા ૪) સામાન્ય ૫) વિશેષ ૬) સમવાય ૭) અભવ્ય

ન્યાય: સતને માને છે. તેમાં જ્ઞાનનો આધાર વધારે હોય છે. એ વાદ એટલે ૧) શુદ્ધવાદ ૨) જલ્પ (જગતની ઈચ્છા) ૩) વીતન્ડાવાદ (ભૂલ દેખાડવી) ૪) છલ (ખોટો રસ્તો દેખાડવો)માં માને છે.

સાંખ્ય: સાંખ્ય મતના પ્રણેતા કપીલમુનિ હતા, એમનું કહેવું હતું કે સત્ અને સિદ્ધાંત બે ભાગમાં વહેંચાયેલા છે.

પુરુષ અને પ્રકૃતિ :- પુરુષ આત્મજ્ઞાન ધરાવે છે. પ્રકૃતિમાં બુદ્ધિ નથી પણ શક્તિ છે. જે શક્તિ વસ્તુ સ્વરૂપને જાણવા માટે વાપરી શકાય છે. પુરુષ અને પ્રકૃતિ જુદી જુદી દિશામાં કામ કરે છે. પુરુષનું કામ પ્રકૃતિમાંથી છૂટવાનું છે. ક્ષણિક સુખમાંથી છૂટી કેવળજ્ઞાન પામવાનું છે. પ્રકૃતિનાં ત્રણ અંગ છે. સત્ત્વ - એનો રંગ સફેદ છે. જે શાંતિનું પ્રતીક છે. રજસ - જેનો રંગ લાલ છે તે શક્તિનું પ્રતીક છે. તમસ - તેનો રંગ કાળો છે. જે મંદબુદ્ધિનું પ્રતીક છે.

આયુર્વેદિક જ્ઞાન કહે છે કે તંદુરસ્ત શરીરમાં સત્ત્વ, રજસ અને તમસ પ્રકૃતિનું સમતોલન હોવું જોઈએ. તામસીક પ્રકૃતિનો માણસ બહુ ઉશ્કેરાય છે.

Purva and Uttar Mimansa:

They believe in the power of the word of sutra. Vedic rituals and practices are justified.

Vaishishka:

Believed in seven elements. 1) Dravya, 2) Gun, 3) Kriya, 4) Samanya, 5) Vishesh, 6) Samvay, 7) Abhavya.

Nyaya

Strong epistemologist, interested in knowledge, reality. The concept of *vaad* is part of epistemology.

They believe in 1) Shudh *vaad* (pure), 2) *Jalp*: meaning materialism. 3) *Vitand*: means showing defects, 4) *Chhal*: means manipulation.

Sankhya:

Founder of *sankhya* was Kapil.

Principles being *Purush* and *Prakrati*. (reality is in duality)

Purush is only capable of knowing (intelligently) *atma*. *Prakrati* is not intelligent, physical in nature, full of energy and its aim is to do transformation. *Purush* and *Prakrati* are diagonally opposite to each other. Purpose of *Purush* is to separate from *Prakrati* (being body). Liberation is going beyond the pleasure to *kevalya*.

Prakrati: has three modes- 1) *Satwa*- white in color indicating peace, 2) *Rajas*- red in colour indicating energy, 3) *Tamas*- black in colour indicating dull intellect.

As per Ayurvedic theory, for perfect health, all the three (*satwa*, *rajas*, *tamas*) should be in balanced position.

One is impulsive or *tamasik* according to inertia.

યોગ : પતંજલિ યોગના પ્રણેતા કહે છે કે પાંચ પ્રકારની ચૈત્યભુમિ છે. ૧) મૂઢ ૨) શિપ્ત ૩) વિકશિષ્ઠ ૪) એકાગ્ર ૫) નીરોધ

અષ્ટાંગ યોગ : ૧) યમ : એટલે શું કરવું. ૨) નિયમ - કરેલા નિયમ પ્રમાણે વર્તવું. ૩) આસન - શરીરનો વ્યાયામ. ૪) પ્રાણાયામ - શ્વાસ ઉપર વિજય. ૫) પ્રત્યાહાર - ધારણાની તૈયારી - આહારનું સમતોલન. ૬) ધારણા - લક્ષની તૈયારી. ૭) ધ્યાન-લક્ષ ઉપર એકાગ્રતા. ૮) સમાધિ - આત્મ સ્વરૂપમાં સ્થિરતા.

ગ્રીક ફિલોસોફી સમાધિની વાત કરે છે. બુદ્ધ અને નિર્વાણ કહે છે.

નાસ્તિક : ચારવાક નો અર્થ ચરૂ એટલે મીઠાશ અને વાક એટલે વાણી છે. તેથી ચાર્વાકનો અર્થ મીઠીવાણી થાય. ચાર્વાક ભગવાનનો સ્વીકાર કરતા નથી પણ એમની મુખ્યત્વે ત્રણ માન્યતા છે. ૧) ભૌતિકવાદી ૨) કુદરત થકી માનનાર ૩) નવા વિચારક છે. નવા વિચારક ભગવાનને માને છે પણ મરણ સુધી જ માને છે, પછી ભગવાનનું અસ્તિત્વ માનતા નથી. પ્રામાણિક અથવા શ્રમીક વિચારવાળા બોદ્ધ અને જૈન વેદને માન્યતા આપતા નથી.

બુદ્ધધર્મ : બુદ્ધ ધર્મ શરૂ કરનાર ગૌતમ બુદ્ધ હતા. એમનું કહેવું હતું કે સત્યને સમજવાનું છે, જાણવાનું નથી. અજ્ઞાનનું આવરણ, તર્કબુદ્ધિથી ખસેડવાનું છે. એમનો ઉપદેશ દુઃખ અને પીડા દૂર કરવા માટે છે.

ચાર મુખ્ય સત્ય ૧) દુઃખ ૨) દુઃખનું કારણ ૩) દુઃખના કારણને સમજવું ૪) દુઃખ દૂર કરવાનો ઉપાય છે.

ક્ષણિકવાદ એટલે ક્ષણે ક્ષણે ચેતનામાં બદલાવ આવે છે અને કોઈ પણ પદાર્થ-તત્ત્વ નાશવંત નથી.

પાંચ પ્રકારના મુખ્ય વિચાર: ૧) રૂપ સ્કંધ ૨) વેદના સ્કંધ ૩) સત્ય સ્કંધ ૪) સંસ્કાર સ્કંધ ૫) વિજ્ઞાન સ્કંધ. પોઝીટીવીટી વિચાર-લાગણીઓ, વિચારની પરિપક્વતા, તત્ત્વગુણ સમજવું અને આત્માને જાણવો એનો ઉદ્દેશ છે.

આઠ પ્રકારની રીતથી સમજણ ૧) સમ્યક્ દૃષ્ટિ ૨) સમ્યક્ સંકલ્પ ૩) સમ્યક્ વાક ૪) સમ્યક્ કર્મ ૫) સમ્યક્ અજીવ ૬) સમ્યક્ વ્યાયામ ૭) સમ્યક્ સ્મૃતિ ૮) સમ્યક્ સમાધિ.

ગૌતમ બુદ્ધે કહ્યું કે નિર્વાણ દશામાં દરેક આત્માનું જ્ઞાન સરખું હોય છે.

Yoga: Patanjali said about five chaityabhumi. 1) Mudh (dull), 2) Shipta(distracted),3)Vikshipt (occasionally stable)4) Ekagrata (focused) ,5) Nirodha (highly concentrated)

Ashtang yoga: Is 1)Yam: What one should do,2) Niyam; take vow, 3)Asan : all the yogic exercises,4) Pranayam: breathing technique in yoga, 5) Pratyahar: get ready for dharna, also take right food.6) Dharna: set the goal in mind, concentrate.. 7)Dhyan is meditation. 8) Samadhi: sense of contemplation. I being totally lost. Dharna, dhyan and Samadhi are dwelling in sacchidanand state.

Nastik

Charvak:

The one who speaks sweet speech. Char means charu and charu means sweet and vak is vani.

Categories in charvak are materialistic and cultured. Charvak accepts only experience so does not accept God, Cultured charvak accepts the soul, but they believe that soul exists after death, being natural phenomenon.

Buddha and Jain deny Veda being Pramanik or shramik.

Greek philosophy talks about samadhi. Froid said about ego, super ego, and psycho analysis.

Buddhism:

The founder of Buddhism was Gautam Buddha.

It is more ethical approach, the basic teaching surrounded by pain, sorrow, suffering, dukha.

Four noble truths are: 1) Dukha 2) Dukha samudai (cause), 3) Dukha nirodh (cessation of suffering) 4) Dukha nirodhmarg (path to remove)

The path gave understanding in eight stages.

1)Samyak drashti, 2) Sankalp, 3) Vak, 4) Karma, 5) Ajiva, 6) Vyayam, 7) Smruti and 8) Samyak samadhi.

Kshanikvad is stream of consciousness changing moment to moment. Nothing is permanent.

Five elements of thought: 1) Roop skandh (positive things) .2) Vedna skandh (feeling like ,dislike attitude), 3) Satya skandh (how will you conceptualize) 4) Sanskar skandh (understanding value) 5) Vigyan skandh (knowing the consciousness)

Buddha said in nirvana stage everyone gets same knowledge.

જૈન ધર્મના સિદ્ધાંત

જૈન ધર્મની શરૂઆત પહેલા તિર્થંકર ઋષભદેવે કરેલી અને મહાવીર સ્વામી ૨૪મા તિર્થંકર હતા. શુદ્ધ આત્માને જાણવો અને શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપ પરમાત્મા સ્વરૂપ છે. દરેક આત્મા પરમાત્મા થવાની ક્ષમતા ધરાવે છે. આત્મજ્ઞાન તે પ્રત્યક્ષ અનુમાન શબ્દ પ્રમાણથી મળી શકે છે. એટલે દેવ ને તેમના ઉપદેશનું અનુમાન, ગુરુ એટલે પ્રત્યક્ષ, શબ્દ પ્રમાણ એ શાસ્ત્રનાં આધારે મળી શકે છે.

જૈન ધર્મ સત્ત્વાંથી (આત્મામાંથી) જ્ઞાન મળે એમ માને છે. અનેક નયથી તર્કશક્તિથી સત્ય જાણી શકાય તે અનેકાન્તવાદ છે. જૈન ધર્મ સ્યાદવાદમાં માને છે. સપ્તભંગી છે. ૧) સ્યાદ અસ્તિ ૨) સ્યાદ નાસ્તિ ૩) સ્યાદ અસ્તિ નાસ્તિ ૪) સ્યાદ અવ્યક્તમ ૫) સ્યાદ અસ્તિ અવ્યક્તમ ૬) સ્યાદ નસ્તિ અવ્યક્તમ ૭) સ્યાદ અસ્તિ નાસ્તિ અવ્યક્તમ

જૈન ધર્મના પાંચ મહાવ્રત છે. ૧) સત્ય - સત્યમય જીવન. ૨) અહિંસા - કોઈની હિંસા ન કરવી એવા સંસ્કાર. ૩) અપરિગ્રહ: જરૂરિયાત કરતા વધારેની ઈચ્છા જ ન હોય. ૪) બ્રહ્મચર્ય: બ્રહ્મની આચરણ શક્તિનો દુરુપયોગ ન કરવો. ૫) આસ્થાય: કોઈની પણ વસ્તુ ઉપર રાગ નહીં કરવો.

નવતત્ત્વ

- ૧) જીવ - ચૈત્યન્ય તત્ત્વ (શુદ્ધ, બુદ્ધ, સ્વયંજ્યોતિ, સુખધામ)
- ૨) અજીવ - જડ તત્ત્વ (સ્પર્શ, રસ, ગંધ, સ્વરૂપ, શ્રુત)
- ૩) પુણ્ય - શુભ ભાવનું ફળ
- ૪) પાપ - અશુભ ભાવનું ફળ
- ૫) આશ્રવ - કર્મનું આવવું
- ૬) સંવર - કર્મને રોકવા
- ૭) નિર્જરા - કર્મનો ક્ષય કરવો
- ૮) બંધ - જન્મ-મરણના ફેરા
- ૯) મોક્ષ - મુક્તિ

Principles of Jainism:

Founder Tirthankar was Rushabhdev and Mahavirswami was 24th Tirthankar.

It is manifestation of unknown (atma).

It is swarupgyan being knowledge of your own identity

Epistemology being knowledge, judgement. and perception is pratyaksha. Inference is anumana, verbal testimony is by shabda praman being the base.

One can get knowledge direct or through mediator.

Jainism believes in metaphysical logical relation called Anekantvad.

Theory of syadvad or relativity.

Saptabhanginaya is : 1) Syad asti. 2) Syad nasti.

3) Syad asti nasti. 4) Syad avyaktam. 5) Syad asti cha avyaktam 6) Syad nasti cha avyaktam 7) Syad asti nasti cha avyaktam.

Five main principles of Jainism are 1) Satya(absolute truth) 2) Ahinsa (non violence) 3)Aparigraha (limited accumulation) 4) Bramhacharya (control on sexual emotions) 5) Asteya. (not to steal)

To know Jainism in depth one must study following Tatwa in detail.

Nine Tatwas.

1) Atma,(living organism), characteristics are- invisible, having knowledge, pure, enlightend matter, having endless joy. etc.

2) Pudgul, (non living matter) characteristics are- feeling, taste, smell, colour (shape), sound.

3) Punya(credit of good deed.)

4) Pap, (sin)

5) Ashrav,(how does the action get accumulated)

6) Samvar,(how to stop accumulation of deeds.)

7) Nirjara,(how to get rid of accumulated deeds.)

8) Bandh,(trap for getting re birth.)

9) Moksha,(liberation, enlightenment.)

છ દ્રવ્ય

- ૧) જીવ - અનંત જીવ દ્રવ્ય છે
- ૨) પુદ્ગલ - અનંત પુદ્ગલ પરમાણુ છે
- ૩) ધર્મ - જીવ અને અજીવને ગતિ સહાયક છે
- ૪) અધર્મ - જીવ અને અજીવને સ્થિરતા સહાયક છે
- ૫) આકાશ - અવકાશ (સ્પેસ)
- ૬) કાળ - સમય

પાંચ અસ્તિકાય

૧) જીવકાય	}	આ પાંચ દ્રવ્યનું અસ્તિત્વ છે.
૨) પુદ્ગલકાય		
૩) ધર્માસ્તિકાય		
૪) અધર્માસ્તિકાય		
૫) આકાશ		

ચાર યોગ

- ૧) ધર્મકથાનુયોગ - પુરાણ પુરુષની કથા તથા બોધ
- ૨) દ્રવ્યાનુયોગ - જીવ તત્વનું સિદ્ધાંત જ્ઞાન
- ૩) કરણાનુયોગ - તત્વનો ગુણ અને તેની જાણકારી
- ૪) ચરણાનુયોગ - જીવ તત્વના સંયમ માટેની પદ્ધતિનું જ્ઞાન

છ પદ

- ૧) આત્મા છે - દેહથી આત્મા ભિન્ન તત્વ છે
- ૨) નિત્ય છે - આત્મા અવિનાશી છે
- ૩) કર્તા છે - આત્મા કર્મનો કર્તા છે
- ૪) ભોક્તા છે - આત્મા કર્મનો ભોક્તા છે
- ૫) મોક્ષ છે - આત્માની મુક્તિ (કર્મથી) થઈ શકે છે
- ૬) મોક્ષના ઉપાય છે - સદ્ગુરુનો બોધ, દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર (સમાધિ પૈરાગ્ય ભક્તિ સંયમ છે)

six elements.

- 1) Atma, jiva (living organism)
- 2) Ajiva (non living matter.)
- 3) Dharma.(element supporting action, movement)
- 4) Adharma(element supporting non movement, stillness.)
- 5) Aakash (element covering whole universe)
- 6) kal.(Time)

Five existing elements: These are above first five without kal.(as time is always is in relevant terms)

Four Yogas.

- 1) Dharmakatha.(religious stories of the past to get understanding of your soul.)
- 2) Dravyanuyog. (detail study of the element soul.)
- 3) Karnanuyog. (details study of the actions, rewards and how to get liberation of soul)
- 4) Charnanuyog.(how one must behave to get enlightened.)

Six principles of soul (Atma)

- 1) Atma is existing.
- 2) Atma is undestroyable.
- 3) Atma does all actions.
- 4) Atma gets reward of all actions.
- 5) Moksha - getting free from the cycle of re- birth.
- 6) Moksha is possible. Atma can become enlightened, with knowledge, vision and attain pure form.

આઠ મુખ્ય કર્મ (પહેલા ચાર ઘાતિયા અને બીજા ચાર અઘાતિયા છે)

	સ્વભાવથી	વિભાવથી
૧) જ્ઞાનાવર્ણિય	અનંતજ્ઞાન	અજ્ઞાનતા
૨) દર્શનાવર્ણિય	અનંતદર્શન	દર્શનમોહ
૩) મોહનીય	વિતરાગતા	રાગાદિભાવ
૪) અંતરાય	અનંતલબ્ધિ	અવરોધક
૫) નામ	અરૂપીપણું	શરીર અવસ્થા
૬) ગોત્ર	અગુરુ-લઘુભાવ	અહમ્ભાવ
૭) આયુષ્ય	અવ્યાબાધ સુખ	જન્મ-મરણ
૮) વેદનીય	સહજ આનંદ	વેદન

અઢાર પાપસ્થાનક

- ૧) પ્રાણાતિપાત - હિંસા કરવી
- ૨) મૃષા - જૂઠું બોલવું
- ૩) પરિગ્રહ - પરિગ્રહ કરવો
- ૪) અબ્રહ્મચર્ય - બ્રહ્મચર્ય નહીં પાળવું
- ૫) અદ્વાતાદાન - ખોટું ધન ગ્રહણ કરવું
- ૬) ક્રોધ - ગુસ્સો કરવો
- ૭) માન - માન માટેની ઈચ્છા
- ૮) માયા - મોહમાં રચ્યા રહેવું
- ૯) લોભ - લોભવૃત્તિ રાખવી
- ૧૦) રાગ - મોહ કરવો
- ૧૧) દ્વેષ - દ્વેષ ભાવના કરવી
- ૧૨) કલહ - ઝઘડા કરાવવા
- ૧૩) અભ્યાખાન - બીજાને દોષિત ઠરાવવા
- ૧૪) પૈશુન - બીજાનો દોષ જોવો
- ૧૫) પરિવાદ - બીજાનું ચરિત્રખંડન કરવું
- ૧૬) રતિઅરતિ - પાંચ ઈન્દ્રિયના વિષયની ચર્ચા કરવી
- ૧૭) માયામૃષા - માયામાં મોહિત કરી જૂઠું આચરણ કરવું
- ૧૮) મિથ્યાદર્શન - હંમેશા ખોટાને સાચું માનવું

Eight karmas. Spiritual person can get rid of first four, while other four remain during life time.

	By Nature	By illusion
1)) Gyanaverniya	Enlightenment	Ignorance
2) Darshnavarniya	True identity	Wrong recognition
3) Mohniya	Detachment	Attachment
4) Antarai	Unlimited strength	Hindrance.
5) Nam	Invisible	Name
6) Gotra	Equanimity	Religion
7) Ayush	Immortal	Life span
8) Vedna	Everlasting joy	Suffering

Eighteen sins.

- 1) Hinsa.(violence.)
- 2) Mrusha. (To lie.)
- 3) Parighraha. (excess accumulation.)
- 4) Abrmhacharya.(no control over sexual emotions)
- 5) Advattadan.(taking wrong help.)
- 6) Krodha,(anger.)
- 7) Man,(pride.)
- 8) Maya, (attractions.)
- 9) Lobha,(greed.)
- 10) Rag,(likings.)
- 11) Dwesh,(dislike.)
- 12) Kalah,(instigating thoughts.)
- 13) Abhyakhan,(blaming others.)
- 14) Paishun, (say bad about others.)
- 15) Parprivad,(always wrong characterization)
- 16) Rati Ararti, (always attached to 5 senses.)
- 17) Mayamrushavad (rope someone with attractions.)
- 18) Mithya darshan, (wrong visualization.)

બાર ભાવના

- ૧) અનિત્ય - સંસાર વિનાશી છે
- ૨) અશરણ - ધર્મ સિવાય કોઈને શરણો ન જપું
- ૩) સંસાર - અસાર છે
- ૪) એકત્વ - પોતાના આત્માનું અસ્તિત્વ સિવાય કોઈ નથી
- ૫) અન્યત્વ - આત્મા સિવાય બીજું કાઈ મારું નથી
- ૬) અશુચિ - સંસાર અશુચિથી જ ભરેલો છે
- ૭) આશ્રય - કર્મનું આવૃત્તિ
- ૮) સંવર - કર્મનું રોકવું
- ૯) નિર્જરા - કર્મને ક્ષય કરવા
- ૧૦) લોકસ્વરૂપ - લોકનું (બ્રહ્માંડ) સ્વરૂપ જાણવું
- ૧૧) બોધિદુર્લભ - નિગ્રય ગુરૂનો બોધ મળવો દુર્લભ છે
- ૧૨) ધર્મદુર્લભ - સાચો ધર્મ પામવો અતિ દુર્લભ છે

આઠ દ્રષ્ટિ

- ૧) મૈત્રી - જેમ તરણામાં અગ્નિ પ્રગટે
- ૨) તારા - જેમ કોલસામાં અગ્નિ પ્રગટે
- ૩) બલા - જેમ લાકડામાં અગ્નિ પ્રગટે
- ૪) દિપ્તિ - જેમ દિવો પ્રગટે
- ૫) સ્થિરા - જેમ રત્ન ઝળકે
- ૬) કાંતા - જેમ તારાઓનો પ્રકાશ ઝળકે
- ૭) પ્રભા - જેમ સુપ્રભાત થાય
- ૮) પરા - જેમ ચંદ્રનું તેજ શાંતિ અને શીતળતા આપે.

Twelve bhav. (true feelings)

- 1) Anitya.(nothing belongs to me.)
- 2) Asharan. (one must take help from dharma and from none other.)
- 3) Sansar. (every thing in the world is momentary.)
- 4) Ekatva.(Atma only exist.)
- 5) Anyatwa.(no body can help me.)
- 6) Ashuchi.(World is full of dirt.)
- 7) Ashrav. (how does the actions get accumulated)
- 8) Samvar. (how to stop accumulation of your deeds.)
- 9) Nirjara. (how to get rid of the accumulated deeds.)
- 10) Lokswarup.(structure of universe.)
- 11) Bodhidurlabh.(fortunate to come across teaching of enlightened Guru.)
- 12) Dharmadurlabh.(know virtue of the true dharma.)

Eight drashti.

- 1) Mitra.- Like fire in the grass.
- 2) Tara. - Like fire in the coal.
- 3) Bala. - Like a fire in the wood.
- 4) Dipta. - Like a lighted lamp.
- 5) Sthira.- Lights like daimond.
- 6) Kanta.- Shining like stars.
- 7) Prabha.- Lights lik Sunrise.
- 8) Para. - Shine like moon giving peace.

These are the indications for purity of atma. One can visualize them.

ચોદ ગુણસ્થાનક

- ૧) મિથાત્વ - દેહથી આત્મા ભિન્ન છે એનો અનુભવ થાય
- ૨) સાસ્વાદન - મુક્તિ માટેની ક્ષણિક ભાવના થાય
- ૩) મીશ્ર - મુક્તિ માટેનો પુરુષાર્થ શરૂ થાય
- ૪) અપિરતી સમ્યક્દર્શન - ઉત્તમ મુમુક્ષુને સંસારમાં રહીને આત્માનું સ્વરૂપજ્ઞાન થાય
- ૫) દેશવિરતિ - દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવથી પ્રતિબદ્ધ ન રહે - સંસારની ત્યાગભાવના
- ૬) પ્રમ્મતસચંત - પ્રમાદ સાથે સાધુ દશાની પ્રાપ્તિ
- ૭) અપ્રમ્મતસચંત - વ્રતધારી સાધુની મોક્ષની પરમ જિજ્ઞાસુ સ્થિતિ
- ૮) અપૂર્વકરણ - શુદ્ધ દશાની પ્રાપ્તિ
- ૯) અનિવૃત્તિ બાદર - સૂક્ષ્મ બાદર કર્મનો ક્ષય થાય
- ૧૦) સૂક્ષ્મસંપરાય - સૂક્ષ્મ લોભનો ક્ષય થાય
- ૧૧) ઉપશમ - કષાયનો ક્ષય થાય
- ૧૨) ક્ષીણમોહ - સૂક્ષ્મ મોહ કર્મનો ક્ષય થાય.
- ૧૩) સયોગી કેવળી - આત્માની અખંડ સ્વરૂપ સ્થિતિ. દેહ સાથે નિર્વિકલ્પ સમાધિ
- ૧૪) અયોગીકેવળી - આત્માનું નિર્વાણ થઈ સિદ્ધ દશામાં સ્થિત થાય.

સદ્ગુરુ કૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રનાં વચનામૃત

- ૧) વિશાળ બુદ્ધિ, મધ્યસ્થતા, સરળતા અને જિતેન્દ્રિયપણું આટલા ગુણો જે આત્મામાં હોય તે તત્ત્વ પામવાનું ઉત્તમ પાત્ર છે.
- ૨) મુમુક્ષુનાં નેત્રો મહાત્માને ઓળખી લે છે.
- ૩) સદ્ગુરુની આજ્ઞાનું સર્વ પ્રકારે નિશંકતાથી આરાધન કરવું અને તો જ સર્વ માયિક વાસનાનો અભાવ થશે એમ સમજવું.
- ૪) મિથ્યાત્વ, પ્રમાદ, અવ્રત, અશુભયોગ એ અનુક્રમે જાય તો સત્પુરુષનું વચન આત્મામાં પરિણામ પામે.
- ૫) સ્વછંદ ટળે તે જ મોક્ષ થાય.

- શ્રીમદ રાજચંદ્ર

Fourteen steps to attain knowledge of totality.

- 1) Mithyatwa. (get rid of illusion.)
- 2) Sa Swadan.(occasional feeling of existence of soul)
- 3) Mishra.(mixed feeling)
- 4) Aviarti samyak darshan.(enlighten without vow)
- 5) Desh virati.(detachment from body)
- 6) Pramati Sayant. (knowledge of the priest)
- 7) Apramati Sanyat.(take vow of the priest)
- 8) Apurva karan.(majestic phenomenon of soul)
- 9) Anivritti badar.(get rid of all minute deeds)
- 10) Sukshma samprai. (get rid of minute greed)
- 11) Upsham.(get rid from likes and dislike.)
- 12) Kshina moh gun (get rid of minute attachments.)
- 13) Sayogi kevalgyan.(absolute knowledge with body)
- 14) Ayogi kevalgyan. (enlightened soul in moksha)

Quotes from Vachnamrut of

Sadguru Krupaludev Shrimad Rajchandra.

1) Soul can get enlightened if person can accept universal truth from a spiritual who is straight forward in nature, having balanced mind and intellect to think on the subject.

2) Person practicing spirituality can always find enlightened guru.

3) If spiritual person obeys saying of Sadguru, then only he can overcome attractions and attachment of the world.

4) Illusion about soul, laziness, indisciplined life and bad experience vanish when person obey Sadguru's saying whole heartedly.

5) Ego is totally overcome when spiritual person is enlightened or having self realization.

શ્રી સદ્ગુરુ કૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રકૃત શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર

(શ્રીમદ્ રાજચંદ્રએ આત્મસિદ્ધિ ગુજરાતીમાં વર્ષ ઈ.સ. ૧૮૯૬માં લખેલી.)

જે સ્વરૂપ સમજ્યા વિના, પામ્યો દુઃખ અનંત;
સમજાવ્યું તે પદ નમું, શ્રી સદ્ગુરુ ભગવંત. ૧

વર્તમાન આ કાળમાં, મોક્ષમાર્ગ બહુ લોપ ;
વિચારવા આત્માર્થિની, ભાખ્યો અત્ર અગોપ્ય. ૨

કોઈ ક્રિયાજડ થઈ રહ્યા, શુષ્ક જ્ઞાનમાં કોઈ;
માને મારગ મોક્ષનો, કરુણા ઊપજે જોઈ. ૩

બાહ્ય ક્રિયામાં રાયતા, અંતર્ભેદ ન કાંઈ;
જ્ઞાનમાર્ગ નિષેધતા, તેહ ક્રિયાજડ આંઈ. ૪

બંધ મોક્ષ છે કલ્પના, ભાખે વાણીમાંહી;
વર્તે મોહાવેશમાં, શુષ્કજ્ઞાની તે આંહી. ૫

પૈરાગ્યાદિ સફળ તો, જો સહ આતમજ્ઞાન;
તેમ જ આતમજ્ઞાનની, પ્રાપ્તિતાં નિદાન. ૬

ત્યાગ વિરાગ ન ચિત્તમાં, થાય ન તેને જ્ઞાન;
અટકે ત્યાગ વિરાગમાં, તો ભૂલે નિજભાન. ૭

જ્યાં જ્યાં જે જે યોગ્ય છે, તહાં સમજવું તેહ;
ત્યાં ત્યાં તે તે આચરે, આત્માર્થી જન એહ. ૮

(Written by : Shrimad Rajchandra in Gujarati in the year 1896)

Philosophy & Enlightenment

સેવે સદ્ગુરુ ચરણને, ત્યાગી દઈ નિજપક્ષ; પામે તે પરમાર્થને, નિજપદનો લે લક્ષ.	૯
આત્મજ્ઞાન સમદર્શિતા, વિચરે ઉદયપ્રયોગ; અપૂર્વ વાણી પરમશ્રુત, સદ્ગુરુ લક્ષણ યોગ્ય.	૧૦
પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ સમ નહીં, પરોક્ષ જિન ઉપકાર; એવો લક્ષ થયા વિના, ઊગે ન આત્મવિચાર.	૧૧
સદ્ગુરુના ઉપદેશ વણ, સમજાય ન જિનરૂપ; સમજ્યા વણ ઉપકાર શો? સમજયે જિનસ્વરૂપ.	૧૨
આત્માદિ અસ્તિત્વનાં, જેહ નિરૂપક શાસ્ત્ર; પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ યોગ નહિ, ત્યાં આધાર સુપાત્ર.	૧૩
અથવા સદ્ગુરુએ કહ્યાં, જે અવગાહન કાજ; તે તે નિત્ય વિચારવાં, કરી મતાંતર ત્યાજ.	૧૪
રોકે જીવ સ્વચ્છંદ તો, પામે અવશ્ય મોક્ષ; પામ્યા એમ અનંત છે, ભાખ્યું જિન નિર્દોષ.	૧૫
પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ યોગથી, સ્વચ્છંદ તે રોકાય; અન્ય ઉપાય કર્યા થકી, પ્રાચે બમણો થાય.	૧૬

To walk on the path of the self realization having goal of enlightenment, One must accept the thought of Sadguru in totality and forget own belief.	9
Characteristic of the enlightened Guru is the proof of realization and Guru's experience written in vocabulary language enlighten others.	10
To start the thought process one must think that presence of Sadguru, Is absolutely necessary in order to get blessings from God.	11
God says you will not feel grateful- thankful, unless you follow thoughts, From enlightened Guru and experience my presence.	12
The scriptures of the enlightened Guru will be sufficient enough, For the truth seeker in case of physical absence of the Guru.	13
In case of physical absence of Guru, one must think on the scriptures, Without creating any difference of opinion in the mind.	14
God in the form of enlightened Guru says endless number of my dispels, enlightened in the past and you will experience same if you leave your ego.	15
In the presence of the Sadguru, Seeker can overcome feeling of egoism. If seeker adopts any other method to remove pride it will be disaster.	16

સ્વચ્છંદ મત આગ્રહ તજી, વર્તે સદ્ગુરુલક્ષ; સમક્તિ તેને ભાખિયું, કારણ ગણી પ્રત્યક્ષ	૧૭
માનાદિક શત્રુ મહા, નિજછટે ન મરાય; જાતાં સદ્ગુરુ શરણમાં, અલ્પ પ્રયાસે જાય.	૧૮
જે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી, પામ્યો કેવળજ્ઞાન; ગુરુ રહ્યા છદ્મસ્થ પણ, વિનય કરે ભગવાન.	૧૯
એવો માર્ગ વિનય તણો, ભાખ્યો શ્રી વીતરાગ; મૂળ હેતુ એ માર્ગનો, સમજે કોઈ સુભાગ્ય.	૨૦
અસદ્ગુરુ એ વિનયનો, લાભ લહે જો કાંઈ; મહા મોહનીય કર્મથી, બૂડે ભવજળ માંહી.	૨૧
હોય મુમુક્ષુ જીવ તે, સમજે એહ વિચાર; હોય મતાર્થી જીવ તે, અવળો લે નિર્ધાર.	૨૨
હોય મતાર્થી તેહને, થાય ન આતમલક્ષ; તેહ મતાર્થી લક્ષણો, અહીં કહ્યાં નિર્પક્ષ.	૨૩

મતાર્થી – લક્ષણ

બાહ્યત્યાગ પણ જ્ઞાન નહિ, તે માને ગુરુ સત્ય; અથવા નિજકુળધર્મના, તે ગુરુમાં જ મમત્વ	૨૪
--	----

Without any egoistic opinion	
seeker must have same goal as Sadguru	
Seeker will be enlightened same way	
like Guru realized in the past.	17
When you surrender and accept	
thoughts of enlightened Guru then,	
One can very easily overcome ego,	
being biggest enemy of realization.	18
Even if Guru has not attained highest stage	
of realization, seeker will be Enlightened	
as grace from God will be	
showered on efforts of seeker.	19
With great respect the path of	
self realization is stated by Sadguru.	
Some lucky one (Saubhagbhai) will	
understand main essence of path.	20
If dishonest Guru takes advantage of path	
stated by enlightened Guru	
Then dishonest Guru will be trapped	
in unlimited suffering of soul.	21
Spiritual person understands	
thoughts of enlightened Guru.	
Others will take adverse action	
from the thoughts of enlightened Guru.	22
Egoistic person does not achieve	
goal of the enlightened Guru.	
Without any discrimination the character of	
such person is described as follows.	23
Egoistic Person	
This person is detached from rituals	
and is attached to religious Guru.	
Having no knowledge still believes	
that Guru knows the ultimate truth.	24

જે જિનદેહ પ્રમાણને, સમવસરણાદિ સિદ્ધિ;
વર્ણન સમજે જિનનું, રોકી રહે નિજ બુદ્ધિ. ૨૫

પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુયોગમાં, વર્તે દષ્ટિવિમુખ;
અસદ્ગુરુને દઢ કરે, નિજ માનાર્થે મુખ્ય. ૨૬

દેવાદિ ગતિ ભંગમાં, જે સમજે શ્રુતજ્ઞાન;
માને નિજ મત વેષનો, આગ્રહ મુક્તિ નિદાન. ૨૭

લઘ્યું સ્વરૂપ ન વૃત્તિનું, ગ્રહ્યું પ્રત અભિમાન;
ગ્રહે નહીં પરમાર્થને, લેવા લૌકિક માન. ૨૮

અથવા નિશ્ચય નય ગ્રહે, માત્ર શબ્દની માંય;
લોપે સદ્વ્યવહારને, સાધન રહિત થાય. ૨૯

જ્ઞાનદશા પામે નહીં, સાધનદશા ન કાંઈ;
પામે તેની સંગ જે, તે બૂડે ભવમાંહી. ૩૦

એ પણ જીવ મતાર્થમાં, નિજમાનાદિ કાજ;
પામે નહિ પરમાર્થને અન્-અધિકારીમાં જ. ૩૧

નહિ કષાય ઉપશાંતતા, નહિ અંતર પૈરાગ્ય;
સરળપણું ને મધ્યસ્થતા, એ મતાર્થી દુર્ભાગ્ય; ૩૨

This person believes that all the achievements of enlightened Guru Will be fulfilled and understood in blind faith without using intellect.	25
This person in order to satisfy own ego believes in dishonest Guru, avoids meeting and discussions with enlightened Guru.	26
This person believes that one can get knowledge from changing forms of God and this is the true path of realization.	27
This person having reached no place and to gain more pride Does not gain any knowledge and remains in social trap.	28
This person respects the words of enlightened Guru, but neither follows path, nor takes any decision but just remains in elite society.	29
Any person becoming friend of egoistic person will not change, Will not have knowledge or experience of enlightened Guru.	30
This person leaving in own ego and pride does not gain anything From the path of the self realization and remains in his world.	31
This person having bad fate remains with anger, pride, greed, attachments.	
This person is not straight forward or balanced nor detached from like dislike.	32

લક્ષણ કહ્યાં મતાર્થીનાં, મતાર્થ જાવા કાજ;
હવે કહું આત્માર્થીના, આત્મ-અર્થ સુખસાજ. ૩૩

આત્માર્થી-લક્ષણ

આત્મજ્ઞાન ત્યાં મુનિપણું, તે સાચા ગુરુ હોય;
બાકી કુળગુરુ કલ્પના, આત્માર્થી નહિ જોય. ૩૪

પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુપ્રાપ્તિનો, ગણો પરમ ઉપકાર;
ત્રણે યોગ એકત્વથી, વર્તે આજ્ઞાધાર ૩૫

એક હોય ત્રણ કાળમાં, પરમારથનો પંથ;
પ્રેરે તે પરમાર્થને, તે વ્યવહાર સમંત. ૩૬

એમ વિચારી અંતરે, શોધે સદ્ગુરુ યોગ;
કામ એક આત્માર્થનું, બીજો નહિ મન રોગ. ૩૭

કષાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષ-અભિલાષ;
ભવે ખેદ, પ્રાણીદયા, ત્યાં આત્માર્થ નિવાસ. ૩૮

દશા ન એવી જ્યાં સુધી, જીવ લહે નહિ જોગ;
મોક્ષમાર્ગ પામે નહીં, મટે ન અંતર રોગ. ૩૯

આવે જ્યાં એવી દશા, સદ્ગુરુબોધ સુહાય;
તે બોધે સુવિચારણા, ત્યાં પ્રગટે સુખદાય. ૪૦

The above description was of a person who leaves in the egoistic world.	
Now I will describe spiritual person who seeks soul's endless joy.	33
Spiritual person.	
A spiritual person thinks that enlightened Guru is having right knowledge,	
Rest of the religious leaders or so called Gurus are away from spirituality	34
Such person remains very grateful for the past, present and future	
and after being with enlightened Guru, accepts Guru's wish to do anything.	35
Such person believes that in the past, present and future time,	
there was only one way to get enlightened and that path is being stated by the Sadguru.	36
Such person with thoughts given above starts search to find Sadguru.	
Having an enlightened Guru is ultimate satisfaction for spiritual person.	37
Spirituality is embedded in person who is humble to all leaving organism.	
When anger, pride, greed calm down, Seeker will wish to be enlightened.	38
Seeker has to continue direction given by Sadguru till the right time,	
During this time seeker must have patience and faith in enlightened Guru	39
At the right time seeker starts getting all the help from the Sadguru.	
This will create right thought process and sense of joy in the seeker.	40

જ્યાં પ્રગટે સુવિચારણા, ત્યાં પ્રગટે નિજજ્ઞાન;
જે જ્ઞાને ક્ષય મોહ થઈ, પામે પદ નિર્વાણ. ૪૧

ઉપજે તે સુવિચારણા, મોક્ષમાર્ગ સમજાય;
ગુરુશિષ્ય સંવાદથી, ભાખું ષટ્પદ આંહી. ૪૨

ષટ્પદનામકથન

‘આત્મા છે’, ‘તે નિત્ય છે’, ‘છે કર્તા નિજકર્મ’;
‘છે ભોક્તા’ વળી ‘મોક્ષ છે’ ‘મોક્ષ ઉપાય સુધર્મ’. ૪૩

ષટ્સ્થાનક સંક્ષેપમાં, ષટ્દર્શન પણ તેહ;
સમજાવા પરમાર્થને, કહ્યાં જ્ઞાનીએ એહ. ૪૪

૧) શંકા – શિષ્ય ઉવાચ

નથી દષ્ટિમાં આવતો, નથી જણાતું રૂપ
બીજો પણ અનુભવ નહીં, તેથી ન જીવસ્વરૂપ ૪૫

અથવા દેહ જ આત્મા, અથવા ઈન્દ્રિય પ્રાણ;
મિથ્યા જુદો માનવો, નહીં જુદું એંધાણ. ૪૬

વળી જો આત્મા હોય તો, જણાય તે નહિ કેમ?
જણાય જો તે હોય તો, ઘટ પટ આદિ જેમ. ૪૭

માટે છે નહિ આત્મા, મિથ્યા મોક્ષ ઉપાય;
એ અંતર શંકા તણો, સમજાવો સદુપાય. ૪૮

From right direction of thoughts
 self realization will emerge from soul
 Then soul will be free from attachments
 of birth and death in the world. 41
 From the dialogue between Sadguru
 and disciple on the six principles
 Seeker will have perfect understanding
 for the path of self realization. 42

Note on the Six Principles.

All the leaving organisms are divided in two parts.
 consisting of body and Soul. Soul is responsible
 for the birth and death, because not knowing true
 identity. Self realization can free soul from
 sufferings and rest in eternal peace.

Six Principles.

Soul exists, Soul can not be destroyed (eternal).
 Soul does the action, Soul gets reward as per action.
 Enlightened Soul knows it's origin.
 Soul can be free from cycle of birth and death
 as stated by Sadguru. 43
 The enlightened Guru has very briefly
 stated the six principles,
 These six principles will bring enlightenment
 when understood by seeker. 44

Questions doubting the first principle.

Soul is not visible, also it does not have
 any form of recognition. As such not having
 experience, I believe soul does not exist. 45
 To believe that body and soul are
 two different things Or soul is present in our
 senses and breath is utterly false. 46
 One can visualize soul if it is existing
 and if it is existing, then it should look like
 other matter like a vessel or cloth. 47
 Therefore I do not believe in existence of soul,
 And path of self realization is totally false.
 Please clear my doubt by your explanation. 48

૧) સમાધાન – સદ્ગુરુ ઉવાચ

ભાસ્યો દેહાધ્યાસથી, આત્મા દેહ સમાન; પણ તે બન્ને ભિન્ન છે, પ્રગટ લક્ષણો ભાન.	૪૯
ભાસ્યો દેહાધ્યાસથી, આત્મા દેહ સમાન; પણ તે બન્ને ભિન્ન છે, જેમ અસિ ને મ્યાન.	૫૦
જે દ્રષ્ટા છે દષ્ટિનો, જે જાણે છે રૂપ; અબાધ્ય અનુભવ જે રહે, તે છે જીવસ્વરૂપ.	૫૧
છે ઈંદ્રિય પ્રત્યેકને, નિજ નિજ વિષયનું જ્ઞાન; પાંચ ઈંદ્રિયના વિષયનું, પણ આત્માને ભાન.	૫૨
દેહ ન જાણે તેહને, જાણે ન ઈંદ્રી, પ્રાણ; આત્માની સત્તા વડે, તેહ પ્રવર્તે જાણ.	૫૩
સર્વ અવસ્થાને વિષે, ન્યારો સદા જણાય; પ્રગટરૂપ ચૈતન્યમય, એ એંધાણ સદાય.	૫૪
ઘટ, પટ આદિ જાણા તું, તેથી તેને માન; જાણનાર તે માન નહિ, કહીએ કેવું જ્ઞાન?	૫૫
પરમ બુદ્ધિ કૃશ દેહમાં, સ્થૂળ દેહ મતિ અલ્પ; દેહ હોય જો આત્મા, ઘટે ન આમ વિકલ્પ.	૫૬

Answer from Enlightened Guru on first principle.

With the appearance of the body you feel soul is united in your body.	
With the right knowledge your ability will differentiate body and soul.	49
With the appearance of the body you feel soul is united in your body	
But they are two different things like sword and sword cover.	50
Like you can see anything or visualize with the help of your eyes, Same way one can visualize own experience through presence of soul.	51
All the five senses perform as per their individual characteristics.	
But soul can perform collectively integrating all the senses.	52
Body does not have knowledge, nor the breath for the existence of soul,	
Body is called alive or breathing because of the presence of the soul.	53
At every stage of life like child, young and old you feel different,	
But this is all happening because of the presence of the soul.	54
You can visualize the existence of Pot or Cloth, but I am surprised,	
That you don't believe in the identity which has knowledge to visualize.	55
If the body and soul are one thing or united, then	
Fat person will have more intellect than the thin one.	56

જડ ચેતનનો ભિન્ન છે, કેવળ પ્રગટ સ્વભાવ;
એકપણું પામે નહીં, ત્રણે કાળ દ્વયભાવ. ૫૭

આત્માની શંકા કરે, આત્મા પોતે આપ;
શંકાનો કરનાર તે, અચરજ એહ અમાપ. ૫૮

૨) શંકા - શિષ્ય ઉવાચ

આત્માના અસ્તિત્વના, આપે કહ્યા પ્રકાર;
સંભવ તેનો થાય છે, અંતર કર્યે વિચાર. ૫૯

બીજી શંકા થાય ત્યાં, આત્મા નહિ અવિનાશ;
દેહયોગથી ઊપજે, દેહવિયોગે નાશ. ૬૦

અથવા વસ્તુ ક્ષણિક છે, ક્ષણે ક્ષણે પલટાય;
એ અનુભવથી પણ નહીં, આત્મા નિત્ય જણાય. ૬૧

૨) સમાધાન - સદ્ગુરુ ઉવાચ

દેહ માત્ર સંયોગ છે, વળી જડ રૂપી દૃશ્ય;
ચેતનના ઉત્પત્તિ લય, કોના અનુભવ વશ્ય? ૬૨

જેના અનુભવ વશ્ય એ, ઉત્પન્ન લયનું જ્ઞાન;
તે તેથી જુદા વિના, થાય ન કેમે ભાન. ૬૩

જે સંયોગો દેખિયે, તે તે અનુભવ દૃશ્ય;
ઊપજે નહિ સંયોગથી, આત્મા નિત્ય પ્રત્યક્ષ. ૬૪

Non living and living can be recognized	
from it's characteristics.	
It can never get mixed with each other	
in past, present or future time.	57
I am surprised that soul only	
is doubting it's existence.	
As the doubt itself is appearing	
from the soul itself.	58

Questions doubting the second principle.

As I think of your explanation	
of the existence of soul, thoughts arising from	
my inner feelings believe it is possible.	59
My second doubt is about soul	
being not destroyable, Soul is born as a body	
and is destroyed with the body.	60
Matter like soul and it's existence is momentarily,	
changing every moment therefore from my	
experience I do not believe that soul is immortal.	61

Answer from Enlightened Guru on second principle.

Existence of the soul makes nonliving	
turn in to living body.	
This experience is possible	
only if soul is immortal.	62
As the soul is immortal	
therefore knowledge can come from	
different source than the body	
and one can experience it.	63
All the circumstances are part of	
the combination of experiences	
While soul being immortal	
Circumstances do not affect purity of soul.	64

જડથી ચેતન ઊપજે, ચેતનથી જડ થાય;
એવો અનુભવ કોઈને, ક્યારે કદી ન થાય. ૬૫

કોઈ સંયોગોથી નહિ, જેની ઉત્પત્તિ થાય;
નાશ ન તેનો કોઈમાં, તેથી નિત્ય સદાય. ૬૬

કોઘાદિ તરતમ્યતા, સર્પાદિકની માંચ;
પૂર્વજન્મ-સંસ્કાર તે, જીવ નિત્યતા ત્યાંચ. ૬૭

આત્મા દ્રવ્યે નિત્ય છે, પર્યાયે પલટાય;
બાળાદિ વય ત્રણનું, જ્ઞાન એકને થાય. ૬૮

અથવા જ્ઞાન ક્ષણિકનું, જે જાણી વદનાર;
વદનારો તે ક્ષણિક નહિ, કર અનુભવ નિર્ધાર. ૬૯

ક્યારે કોઈ વસ્તુનો, કેવળ હોય ન નાશ;
ચેતન પામે નાશ તો, કેમાં ભળે તપાસ. ૭૦

૩) શંકા-શિષ્ય ઉવાચ

કર્તા જીવ ન કર્મનો, કર્મ જ કર્તા કર્મ;
અથવા સહજ સ્વભાવ કાં, કર્મ જીવનો ધર્મ, ૭૧

આત્મા સદા અસંગ ને, કરે પ્રકૃતિ બંધ;
અથવા ઈશ્વર પ્રેરણા, તેથી જીવ અબંધ. ૭૨

No one can experience any time that living can produce Nonliving or vice versa as both are having different characteristics.	65
The thing which can not be produced in the laboratory.	
There is no way you can destroy the thing therefore it is immortal.	66
You always carry and discharge your deed from previous life like birth of Snake with anger to bite others is result of previous life.	67
Soul is immortal. it's form is changed due to change in the body.	
But source of knowledge in all three different stages of body is only one.	68
If some think that the knowledge exists only momentarily, then same person should realize the existence itself lasts longer than moment.	69
Matter can not be totally destroyed as it has to exist in different entity.	
Same way if soul is destroyed it can not exist in other matter but as a soul.	70

Questions doubting the third principle.

Soul is not actor of action as the action comes from action itself therefore the action itself is a religion of the soul and it's identity	71
Soul is always free from all bondages. Nature only acts for soul or this is a will of God therefore soul is always free from sufferings.	72

માટે મોક્ષ ઉપાયનો, કોઈ ન હેતુ જણાય;
કર્મતાણું કર્તાપણું, કાં નહિ, કાં નહિ જાય. ૭૩

૩) સમાધાન – સદ્ગુરુ ઉવાચ

હોય ન ચેતન પ્રેરણા, કોણ ગ્રહે તો કર્મ ?
જડસ્વભાવ નહિ પ્રેરણા, જુઓ વિચારી ધર્મ. ૭૪

જો ચેતન કરતું નથી, નથી થતાં તો કર્મ;
તેથી સહજ સ્વભાવ નહિ, તેમજ નહિ જીવધર્મ. ૭૫

કેવળ હોત અસંગ જો, ભાસત તને ન કેમ ?
અસંગ છે પરમાર્થથી, પણ નિજભાને તેમ ૭૬

કર્તા ઈશ્વર કોઈ નહિ, ઈશ્વર શુદ્ધ સ્વભાવ ;
અથવા પ્રેરક તે ગણ્યે, ઈશ્વર દોષપ્રભાવ. ૭૭

ચેતન જો નિજ ભાનમાં, કર્તા આપ સ્વભાવ;
વર્તે નહિ નિજ ભાનમાં, કર્તા કર્મ-પ્રભાવ. ૭૮

૪) શંકા – શિષ્ય ઉવાચ

જીવ કર્મ કર્તા કહો, પણ ભોક્તા નહિ સોય;
શું સમજે જડ કર્મ કે, ક્ષણ પરિણામી હોય? ૭૯

ક્ષણદાતા ઈશ્વર ગણ્યે, ભોક્તાપણું સંધાય;
એમ કહ્યે ઈશ્વરતાણું, ઈશ્વરપણું જ જાય. ૮૦

Therefore I do not find any way a reason
to be enlightened as my any action will not
be nullified from the self realization. 73

Answer from Enlightened Guru on third principle.

It is by the inspiration of soul
the action has taken place
Merely the body with empty mind
can not take any action. 74

If the soul does not act then
it does not do any work
But this is not feasible
being against the nature of the soul. 75

If the soul was always detached from the
body, then one would feel it.
The detachment is only possible
if you follow path of self realization. 76

God is never responsible for
your action, as it is ultimate truth.
If God is responsible for your action
then God will be blamed for action. 77

Each action will turn into reward
for a normal person.
After self realization of soul the action from soul
becomes part of the inner consciousness 78

Questions doubting the fourth principle.

Soul as an actor is bound to be in action,
but action being merely an act, I do not
understand why should the soul get reward? 79
If God becomes responsible for the reward
of any action, then God will lose
His identity of being ultimate truth. 80

ઈશ્વર સિદ્ધ થયા વિના, જગત નિયમ નહિ હોય;
પછી શુભારંભ કર્મનાં, ભોગ્યસ્થાન નહિ હોય. ૮૧

૪) સમાધાન – સદ્ગુરુ ઉવાચ

ભાવકર્મ નિજ કલ્પના, માટે ચેતનરૂપ;
જીવપીર્યની સ્ફુરણા, ગ્રહણ કરે જડધૂપ. ૮૨

ઝેર સુધા સમજે નહીં, જીવ ખાય ફળ થાય;
એમ શુભાશુભ કર્મનું, ભોક્તાપણું જણાય. ૮૩

એક રાંક ને એક નૃપ, એ આદિ જે ભેદ;
કારણ વિના ન કાર્ય તે, તે જ શુભાશુભ વેદ. ૮૪

ફળદાતા ઈશ્વરતણી, એમાં નથી જરૂર;
કર્મ સ્વભાવે પરિણમે, થાય ભોગથી દૂર. ૮૫

તે તે ભોગ્ય વિશેષનાં, સ્થાનક દ્રવ્ય સ્વભાવ;
ગહન વાત છે શિષ્ય આ, કહી સંક્ષેપ સાવ. ૮૬

૫) શંકા – શિષ્ય ઉવાચ

કર્તા ભોક્તા જીવ હો, પણ તેનો નહિ મોક્ષ;
વીત્યો કાળ અનંત પણ, વર્તમાન છે દોષ ૮૭

શુભ કરે ફળ ભોગવે, દેવાદિ ગતિ માંચ;
અશુભ કરે નરકાદિ ફળ, કર્મ રહિત ન ક્યાંચ. ૮૮

If there is no rule for the reward of Good
or Bad deed of the soul then it will prove that
God does not exist. 81

Answer from Enlightened Guru on fourth principle.

Feelings of the soul are converted in thought
and the action takes place
Ego makes you understand that the action
is coming from your body. 82

Even unknowingly you will get result
when you drink poison,
Same way you will always get reward
of good or bad deed. 83

One person is rich and one is poor
does not happen without reason
And the reason of being poor or rich
is your good or bad deeds. 84

There is no need to blame God
for your good and bad deed,
Soul is responsible for the action
and it's result coming out of reward. 85

Soul gets birth in different forms of life
according to good or bad deed.
Disciple must focus with utmost faith
in above brief explanation. 86

Questions doubting the fifth principle.

In present time to overcome suffering from
long era is not possible therefore my Soul can
never be free from action of good or bad deed. 87

How can I be free from the cycle of
life and death, as because of,
good or bad deed, I get life in Haven or Hell. 88

૫) સમાધાન – સદ્ગુરુ ઉવાચ

જેમ શુભાશુભ કર્મપદ, જાણ્યાં સફળ પ્રમાણ;
તેમ નિવૃત્તિ સફળતા, માટે મોક્ષ સુખાણ. ૮૯

વીત્યો કાળ અનંત તે, કર્મ શુભાશુભ ભાવ;
તેહ શુભાશુભ છેદતાં, ઊપજે મોક્ષ સ્વભાવ. ૯૦

દેહાદિક સંયોગનો, આત્યંતિક વિયોગ;
સિદ્ધ મોક્ષ શાશ્વત પદે, નિજ અનંત સુખભોગ. ૯૧

૬) શંકા – શિષ્ય ઉવાચ

હોય કદાપિ મોક્ષપદ, નહિ અવરોધ ઉપાય;
કર્મો કાળ અનંતનાં, શાથી છેદ્યાં જાય? ૯૨

અથવા મત દર્શન ઘણાં, કહે ઉપાય અનેક,
તેમાં મત સાચો કયો, બને ન એહ વિવેક. ૯૩

કઈ જાતિમાં મોક્ષ છે, કયા વેષમાં મોક્ષ ?
એનો નિશ્ચય ના બને, ઘણા ભેદ એ દોષ. ૯૪

તેથી એમ જણાય છે, મળે ન મોક્ષ ઉપાય;
જીવાદિ જાણ્યા તણો, શો ઉપકાર જ થાય? ૯૫

પાંચે ઉત્તરથી થયું, સમાધાન સર્વાંગ;
સમજું મોક્ષ ઉપાય તો, ઉદય ઉદય સદ્ભાગ્ય ૯૬

Answer from Enlightened Guru on fifth principle.

Like you have understood the result of the good and bad deed, You will understand detachment of soul because of self realization.	89
Long era of time have passed in suffering from life and death when you reach the stage of self realization you overcome all suffering.	90
Once soul is detached from the body i.e. being state of self realization then soul will be free from suffering of life and will dwell in endless joy.	91

Questions doubting the sixth principle.

Now I do believe soul can get detached through self realization but how can you get rid of all your deeds accumulated from long time.	92
Many ways are suggested by many Gurus to get free from suffering. But with due respect to all I can not decide which way is right for me.	93
I am totally in confused state of mind, and do not know in which religion I can reach stage of self realization.	94
Honestly I do not know the way or path to get self realization, and therefore I do not understand how my soul can get your help?	95
You have cleared all my five doubts with utmost satisfaction. I will be very fortunate soul if I understand your path of self realization.	96

૬) સમાધાન – સદ્ગુરુ ઉવાચ

પાંચે ઉત્તરની થઈ, આત્મા વિષે પ્રતીત; થાશે મોક્ષપાત્રની, સહજ પ્રતીત એ રીત.	૯૭
કર્મભાવ અજ્ઞાન છે, મોક્ષભાવ નિજવાસ; અંધકાર અજ્ઞાન સમ, નાશે જ્ઞાનપ્રકાશ.	૯૮
જે જે કારણ બંધના, તેહ બંધનો પંથ; તે કારણ છેદક દશા, મોક્ષપંથ ભવઅંત.	૯૯
રાગ, ક્લેષ, અજ્ઞાન એ મુખ્ય કર્મની ગ્રંથ; થાય નિવૃત્તિ જેહથી, તે જ મોક્ષનો પંથ.	૧૦૦
આત્મા સત્, ચૈતન્યમય, સર્વાભાવ રહિત; જેથી કેવળ પામિયે, મોક્ષપંથ તે રીત.	૧૦૧
કર્મ અનંત પ્રકારનાં, તેમાં મુખ્યે આઠ; તેમાં મુખ્યે મોહનીય, હણાય તે કહું પાઠ.	૧૦૨
કર્મ મોહનીય ભેદ બે, દર્શન ચારિત્ર નામ; હણે બોધ વીતરાગતા, અચૂક ઉપાય આમ.	૧૦૩
કર્મબંધ ક્રોધાદિથી, હણે ક્ષમાદિક તેહ; પ્રત્યક્ષ અનુભવ સર્વને, એમાં શો સંદેહ?	૧૦૪

Answer from Enlightened Guru on sixth principle.

If you feel that soul exists from my explanation of your five doubts I am sure for sixth one you will be easily convinced from following reply.	97
Like with the help of light darkness will always disappear, Same way from path of self realization you move away from your deeds.	98
One must act exactly opposite to cut short the reasons of bondage. End of good or bad deeds will allow soul to be free from recycle of birth.	99
Path of realization will get rid of good and bad deed Accumulated by Attachment, Prejudice and lack of knowledge of soul.	100
The good and bad deed does not affect Soul to exist in it's pure form Therefore it is always possible to know the path of self realization.	101
All actions of soul are divided mainly in eight categories. Out of these material attachment influence the most. I will explain how to get rid of it.	102
A human being gets attached to material objects and human characterization Teaching of Sadguru and enlightenment is easiest method to get rid of it.	103
Action from the anger is nullified by giving pardon to anybody. This is an experience of every one so there is no doubt about the result.	104

છોડી મત દર્શન તણો, આગ્રહ તેમ વિકલ્પ; કહ્યો માર્ગ આ સાધશે, જન્મ તેહના અલ્પ.	૧૦૫
ષટ્પદના ષટ્પ્રશ્ન તેં, પૂછ્યા કરી વિચાર; તે પદની સર્વાંગતા, મોક્ષમાર્ગ નિર્ધાર.	૧૦૬
જાતિ, વેષનો ભેદ નહિ, કહ્યો માર્ગ જો હોય; સાધે તે મુક્તિ લહે, એમાં ભેદ ન કોય.	૧૦૭
કષાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષ અભિલાષ; ભવે ખેદ, અંતરદયા, તે કહીએ જિજ્ઞાસ.	૧૦૮
તે જિજ્ઞાસુ જીવને, થાય સદ્ગુરુ બોધ; તો પામે સમકિતને, વર્તે અંતરશોધ.	૧૦૯
મત દર્શન આગ્રહ તજી, વર્તે સદ્ગુરુલક્ષ; લહે શુદ્ધ સમકિત તે, જેમાં ભેદ ન પક્ષ.	૧૧૦
વર્તે નિજસ્વભાવનો, અનુભવ લક્ષ પ્રતીત; વૃત્તિ વહે નિજભાવમાં, પરમાર્થે સમકિત.	૧૧૧
વર્ધમાન સમકિત થઈ, ટાળે મિથ્યાભાસ; ઉદય થાય ચારિત્રનો, વીતરાગપદ વાસ.	૧૧૨

If you follow the path of self realization mentioned here, then there is no need to think about different routes and get confused.	105
You have asked me questions on all the six principles properly, These principles will be meaningful if you follow path of self realization.	106
If you understand my path and follow with your inner consciousness, You will reach your goal even you are from, any religion or region.	107
When a person repents for the sufferings of the soul from the life cycle And when anger, pride, greed have calmed down, then you are near the truth.	108
If this kind of disciple tries to understand message of enlightened Guru, then he will reach equanimous state of mind to know inner consciousness.	109
When disciple keeps away from all different routes of enlightenment And follows the same path as that of Sadguru then disciple is bound to get enlightened.	110
At this stage disciple will look forward to experience presence of soul and disciple will be definitely on the path to reach the goal in due time.	111
When disciple experiences the body and soul being different matter Then disciple will attain the same state as of enlightened Guru.	112

કેવળ નિજસ્વભાવનું, અખંડ વર્તે જ્ઞાન;
કહીએ કેવળજ્ઞાન તે, દેહ છતાં નિર્વાણ ૧૧૩

કોટિ વર્ષનું સ્વપ્ન પણ, જગત્ત થતાં શમાય;
તેમ વિભાવ અનાદિનો, જ્ઞાન થતાં દૂર થાય. ૧૧૪

છૂટે દેહાધ્યાસ તો, નહિ કર્તા તું કર્મ ;
નહિ ભોક્તા તું તેહનો, એ જ ધર્મનો મર્મ. ૧૧૫

એ જ ધર્મથી મોક્ષ છે, તું છો મોક્ષસ્વરૂપ;
અનંત દર્શન જ્ઞાન તું, અવ્યાબાધ સ્વરૂપ. ૧૧૬

શુદ્ધ બુદ્ધ ચેતન્યધન, સ્વયંજ્યોતિ સુખધામ;
બીજું કહીએ કેટલું? કર વિચાર તો પામ. ૧૧૭

નિશ્ચય સર્વે જ્ઞાનીનો, આવી અત્ર સમાય;
ધરી મૌનતા એમ કહી, સહજ સમાધિ માંય. ૧૧૮

શિષ્ય-બોધબીજપ્રાપ્તિકથન

સદ્ગુરુના ઉપદેશથી, આવ્યું અપૂર્વ ભાન;
નિજપદ નિજમાંહી લહ્યું, દૂર થયું અજ્ઞાન. ૧૧૯

ભાસ્તું નિજસ્વરૂપ તે, શુદ્ધ ચેતનારૂપ;
અજર, અમર, અવિનાશી ને, દેહાતીત સ્વરૂપ. ૧૨૦

When body and soul remain detached, Disciple will attain status of uninterrupted self realization,	
This stage of knowledge of soul is totality.	113
Just as long dream of billions of years can vanish as soon as you wake up, same way false realization of soul with suffering can vanish with enlightenment.	114
If soul gets detached from body then you are not responsible for your deed As soul will not do anything good or bad and will remain within it's nature.	115
This is the way to remain in consciousness as you are an enlightened soul.	
The pure and peaceful soul does possess enormous knowledge and vision.	116
In purest form of self realized soul, it's nature possesses endless joy, It is sparkling self lighted invisible matter.	
Rest will be your experiential thought	117
All the enlightened Gurus can not give further explanation of the path Therefore Guru will become silent and will now enter into deep meditation.	118
 Final comments from disciple.	
Message from the enlightened Guru has brought me self awareness Self realization of my soul came from the knowledge hidden within me.	119
Body, Mind and intellect felt the presence of detached form of pure soul, Soul being different matter than body, It is ageless, immortal, indestructible.	120

કર્તા, ભોક્તા કર્મનો, વિભાવ વર્તે જ્યાંય;
વૃત્તિ વહી નિજભાવમાં, થયો અકર્તા ત્યાંય. ૧૨૧

અથવા નિજપરિણામ જે, શુદ્ધ ચેતનારૂપ;
કર્તા ભોક્તા તેહનો, નિર્વિકલ્પ સ્વરૂપ. ૧૨૨

મોક્ષ કલ્પો નિજશુદ્ધતા, તે પામે તે પંથ;
સમજાવ્યો સંક્ષેપમાં, સકળ માર્ગ નિર્ગ્રન્થ. ૧૨૩

અહો ! અહો! શ્રી સદ્ગુરુ, કરુણાસિંધુ અપાર;
આ પામર પર પ્રભુ કર્યો, અહો ! અહો ! ઉપકાર. ૧૨૪

શું પ્રભુચરણ કને ઘરું, આત્માથી સો હીન;
તે તો પ્રભુએ આપિયો, વર્તુ ચરણાધીન ૧૨૫

આ દેહાદિ આજથી, વર્તો પ્રભુ આધીન;
દાસ, દાસ, હું દાસ છું, તેહ પ્રભુનો દીન. ૧૨૬

ષટ્ સ્થાનક સમજાવીને, મિન્ન બતાવ્યો આપ;
મ્યાન થકી તરવારવત્, એ ઉપકાર અમાપ. ૧૨૭

ઉપસંહાર

દર્શન ષટે સમાય છે, આ ષટ્ સ્થાનક માંહી;
વિચારતાં વિસ્તારથી, સંશય રહે ન કાંઈ. ૧૨૮

આત્મભ્રાંતિસમ રોગ નહિ, સદ્ગુરુ વેધ સુખાણ;
ગુરુઆજ્ઞાસમ પથ્ય નહિ, ઓષધ વિચાર ધ્યાન ૧૨૯

જો ઈચ્છો પરમાર્થ તો, કરો સત્ય પુરુષાર્થ;
ભવસ્થિતિ આદિ નામ લઈ, છેદો નહિ આત્માર્થ ૧૩૦

નિશ્ચયવાણી સાંભળી, સાધન તજવા નો'ય;
નિશ્ચય રાખી લક્ષમાં, સાધન કરવાં સોય. ૧૩૧

નય નિશ્ચય એકાંતથી, આમાં નથી કહેલ;
એકાંતે વ્યવહાર નહિ, બન્ને સાથ રહેલ. ૧૩૨

ગચ્છમતની જે કલ્પના, તે નહિ સદ્વ્યવહાર;
ભાન નહી નિજરૂપનું, તે નિશ્ચય નહિ સાર. ૧૩૩

આગળ જ્ઞાની થઈ ગયા, વર્તમાનમાં હોય;
થાશે કાળ ભવિષ્યમાં, માર્ગભેદ નહિ કોય. ૧૩૪

સર્વ જીવ છે સિદ્ધ સમ, જે સમજે તે થાય;
સદ્ગુરુ આજ્ઞા જિનદશા, નિમિત્ત કારણ માંય ૧૩૫

ઉપાદાનનું નામ લઈ, એ જે તજે નિમિત્ત;
પામે નહિ સિદ્ધત્વને, રહે ભ્રાંતિમાં સ્થિત. ૧૩૬

મુખથી જ્ઞાન કથે, અને અંતર છૂટ્યો ન મોહ;
તે પામર પ્રાણી કરે, માત્ર જ્ઞાનીનો દ્રોહ. ૧૩૭

દયા શાંતિ, સમતા, ક્ષમા, સત્ય, ત્યાગ, યૈરાગ્ય;
હોય મુમુક્ષુ ઘટ વિષે, એહ સદાય સુખાગ્ય. ૧૩૮

મોહભાવ ક્ષય હોય જ્યાં, અથવા હોય પ્રશાંત;
તે કહીએ જ્ઞાનીદશા, બાકી કહીએ ભ્રાંત. ૧૩૯

સકળ જગત તે એઠવત્, અથવા સ્વપ્ન સમાન;
તે કહીએ જ્ઞાનીદશા, બાકી વાચાજ્ઞાન. ૧૪૦

સ્થાનક પાંચ વિચારીને, છક્રે વર્તે જેહ;
પામે સ્થાનક પાંચમું, એમાં નહિ સંદેહ. ૧૪૧

દેહ છતાં જેની દશા, વર્તે દેહાતીત;
તે જ્ઞાનીનાં ચરણમાં, હો પંદન અગણીત. ૧૪૨

(શ્રી નકિયાદ, આસો વદ ૧, ગુરૂવાર, વિ.સં. ૧૯૫૨)
(અંગ્રેજી વર્ષ ૧૮૯૬)

Being attached to material world,	
when person says I am enlightened,	
Then this poor person is only getting	
hostile to the thought of Sadguru.	137
True disciple in every moment of life	
is having qualities like,	
Kindness, Peace, Equanimity, Forgiveness,	
Truth and Detachment.	138
When material attachment calms down	
or wiped out from your nature,	
Then only you attain state of self realization	
otherwise you are always in illusion.	139
Before soul is enlightened it is having only	
superficial knowledge but for enlightened soul	
universe is a recycle process	
or it is like part of a dream.	140
When you have faith in all the five principles	
and start following the sixth,	
without doubt you experience the fifth	
being enlightenment of your soul.	141

Conclusion

Disciple bows down million times	
to enlightened Guru,	
The soul being detached from human body,	
and is resting in total peace.	142

જૈન ધર્મ

જૈનના એક એક પવિત્ર સિદ્ધાંત પર વિચાર કરતાં આયુષ્ય પૂર્ણ થાય તો પણ પાર પામીએ નહીં તેમ રહ્યું છે. બાકીના સઘળા ધર્મમતોના વિચાર જિનપ્રણીત વચનામૃતસિંધુ આગળ એક બિંદુરૂપ પણ નથી. જૈન જેણે જાણ્યો અને સેવ્યો તે કેવળ નિરાગી અને સર્વજ્ઞ થઈ જાય છે. એના પ્રવર્તકો કેટલા પવિત્ર પુરૂષો હતા! એના સિદ્ધાંતો કેવળ અખંડ સંપૂર્ણ અને દયામય છે. એમાં દૂષણ કાંઈ જ નથી. કેવળ નિર્દોષ તો માત્ર તેનું દર્શન છે. એવા એકે પારમાર્થિક વિષય નથી કે જે જૈનમાં નહીં હોય અને એવું એકે તત્ત્વ નથી કે જે જૈનમાં નથી. એક વિષયને અનંત ભેદે પરિપૂર્ણ કરનાર તે જૈન દર્શન છે. પ્રયોજનભૂત તત્ત્વ એના જેવું ક્યાંય નથી. એક દેહમાં બે આત્મા નથી; તેમ આખી સૃષ્ટિમાં બે જૈન એટલે જૈનની તુલ્ય એકે દર્શન નથી. આમ કહેવાનું કારણ શું? તો માત્ર તેની પરિપૂર્ણતા, નિરાગિતા, સત્યતા અને જગતહિતસ્થિતા.

- શ્રીમદ્ રાજચન્દ્ર

JAINISM

TO STUDY, THINK AND UNDERSTAND PRINCIPLES OF JAINISM, A PERSON WILL NOT BE ABLE TO FINISH IN ONE LIFE, AS BEING TREASURE OF KNOWLEDGE. THIS KNOWLEDGE IS VERY MUCH SIGNIFICANT COMPARED TO OTHER RELIGIONS OF THE WORLD. THE PERSON FOLLOWING THE PRINCIPLES OF JAINISM WILL ALWAYS BECOME HUMBLE AND NONVIOLENT TO ANY LIVING ORGANISM. THE TIRTHANKARAS WHO GAVE MESSAGE OF JAINISM WERE ENLIGHTENED SOULS AND WERE HAVING UNIVERSAL KNOWLEDGE. THIS KNOWLEDGE TAUGHT HUMAN BEING TO LIVE IN HARMONY, PEACE AND TO REACH THE SAME GOAL AS OF TIRTHANKARA. AS TWO SOULS ARE NEVER FOUND IN ONE BODY, SIMILARLY THERE IS NOT A RELIGION LIKE JAINISM IN THE WORLD. THIS IS JUST BECAUSE PRINCIPLES OF JAINISM ARE COMPLETE IN ALL RESPECTS.

TRANSLATED FROM SAYINGS OF SHRIMAD RAJCHANDRA.

Born in the year 1947, at the age of 68, I am satisfied with my life.

I am an electrical engineer, having about 40 years of marketing experience in various fields of Engineering, Chemicals, Textile and Real Estate.

My wife Ranjan and my family have always supported me to do any creative work. Having travelled all over the world in many countries, I got vision to think globally from humanitarian point of view.

I came across writings of Sadguru Krupaludev Shrimad Rajchandra about 30 years ago and since then I have tried to know spirituality and how to get enlightened.

I would like to spread the message of Shri Mahavirswami being Peace, Harmony, Nonviolence and Happiness thus give a small contributions in his divine mission.

Hope you will like my views in the book.

Suresh Vinayak Shah
17 September 2014.